

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ
EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İNTERNET
BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL KAYGI
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İBRAHİM BERK GÖKTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR

2025

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ
EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İNTERNET
BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL KAYGI
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İBRAHİM BERK GÖKTEKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Tezcan KARTAL

KIRŞEHİR

2025

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini okuduğumu ve anladığımı ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Tez olarak sunduğum bu çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda bu konuda hakkımda yapılacak tüm yasal işlemleri ve aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

03/12/2025

İbrahim Berk GÖKTEKİN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa No

İÇİNDEKİLER DİZİNİ	I
TEŞEKKÜR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
TABLolar DİZİNİ	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
1. GİRİŞ	1
1.1. Bağımlılık	3
1.2. İnternet Bağımlılığı.....	5
1.3. Sosyal Medya Kullanımı	9
1.4. Sosyal Kaygı.....	11
1.5. Tezin Amacı.....	13
1.6. Tezin Önemi	15
1.7. Problem Durumu	17
1.8. Problem Cümlesi	20
1.8.1. Alt problemler	20
1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	20
1.10. Araştırmanın Varsayımları	21
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	23
2.1. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar	23
2.2. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar	25
3. MATERYAL VE METOT	29
3.1. Method.....	29
3.2. Araştırma Modeli.....	29
3.3. Evren ve Örneklem	29
3.4. Veri Toplama Araçları	32
3.4.1. Sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı ölçeği.....	33
3.4.2. Young internet bağımlılık ölçeği	33
3.4.3. Kişisel bilgi formu	34
3.5. Veri Toplama Süreci.....	34
3.6. Verilerin Analizi	35
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	37
4.1. Sosyal Medya Kaygı Düzeyine Yönelik Bulgular.....	37

4.2. İntenet Bağımlılığı Düzeyine Yönelik Bulgular.....	47
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuç.....	55
5.2. Öneriler.....	63
KAYNAKLAR.....	67
EKLER.....	79
EK-1 Sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı ölçeği.....	79
EK- 2 Young internet bağımlılığı ölçeği.....	81
EK-3 Etik kurul izni	82
EK-4 Kırıkkale Üniversitesi araştırma izni.....	83
Ek- 5 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi araştırma izni	84
ÖZGEÇMİŞ.....	85

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezinin hazırlanma sürecinde ve lisans eğitimimi tamamlama sürecinde her zaman yol gösterici konumda olan, bana bu yolda sabır ve hoşgörüyü rehberlik eden, içinde bulunduğum aşılması zor durumlarda emeğini ve varlığını asla esirgemeyen, kişisel gelişimimi ve akademik gelişimimi ilerletme yolunda bana ışık tutan, sayın danışmanım Prof. Dr. Tezcan KARTAL'a en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Veri toplama sürecimde yardımını esirgemeyen, diğer öğretim üyelerinin de yardım etmesini sağlayan, Kırıkkale Üniversitesi Fen bilgisi anabilim dalında görev yapmakta olan Prof. Dr. Harun ÇELİK hocama teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecinde daha fazla öğretmen adayına ulaşmamı sağlayan, vaktini ayırmaktan hiç çekinmeyen ve bütün yardım kapılarını sonuna kadar açan, Kırıkkale Üniversitesi Fen bilgisi anabilim dalında görev yapmakta olan Prof. Dr. Talip KIRINDI hocama teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplam sürecinde desteğini esirgemeyen elinden gelen yardımları fazlasıyla yapmaktan çekinmeyen, Aksaray Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği anabilim dalında görev yapmakta olan bir diğer saygı değer hocam Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU'na teşekkürlerimi borç bilirim. Saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince her zaman yardımını esirgemeyen, süreçte yol gösteren ve beni akademik anlamda geliştiren Dr. İbrahim Serdar KIZILTEPE hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tezin veri toplama sürecinde gönüllü katılım sağlayan Ahi Evran Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi 2024-2025 Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan geleceğin öğretmenleri, şimdinin öğretmen adayları arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, maddi manevi her zaman yanımda olan ve ilk eğitimimi aldığım aileme en içten duygularıyla saygılarımı, sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Aralık, 2025

İbrahim Berk GÖKTEKİN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İbrahim Berk GÖKTEKİN

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

Danışman: Prof. Dr. Tezcan KARTAL
Yıl: 2025 Sayfa: VII-85
Jüri: Prof. Dr. Tezcan KARTAL
Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Prof. Dr. Talip KIRINDI

Bu çalışmada öğretmen adaylarının internet bağımlılık ve sosyal medya kaygı düzeyleri ve bu düzeyler üzerinde bazı bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, sosyal medyada geçirilen süre, aile gelir düzeyi, gün içerisinde internette geçirilen zaman dilimi) etkisi incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Orta Anadolu’da öğrenim görmekte olan farklı sınıf seviyelerinde öğrenim görmekte olan 421 öğretmen adayı (129 fen bilgisi ve 292 matematik öğretmen adayı) basit seçkisiz örnekleme yöntemi kapsamında çalışmaya dâhil edilmiştir. Verilerin elde edilmesinde Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe’ye uyarlanan İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Alkis, Kadirhan ve Sat (2017) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Kullanıcıları için Sosyal Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini değerlendirmek için mod-medyan-aritmetik ortalama, çarpıklık-basıklık ve Kolmogorov-Smirnov testleri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Öğretmen adayları paylaşılan içerik, etkileşim ve özdeğerlendirme kaygısı faktörlerinde nadiren düzeyinde kaygıya sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının sosyal medyada paylaştıkları içerikler konusunda ve sosyal medya üzerindeki etkileşim süreçlerine veya başkalarının değerlendirmelerine dair önemli bir kaygı taşımadıklarını göstermektedir. Gizlilik kaygısı faktörüne ilişkin ortalama puan ise katılımcıların bu konuda genellikle düzeyinde kaygı duyduklarını ve bu durum, sosyal medyada kişisel bilgilerin gizliliği ve mahremiyeti konusundaki endişelerin diğer faktörlere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, İnternet bağımlılığı, Sosyal kaygı

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINING PRESERVICE TEACHERS' INTERNET ADDICTION AND SOCIAL ANXIETY LEVELS

İbrahim Berk GÖKTEKİN

KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF MATHEMATICS AND SCIENCE EDUCATION
SCIENCE EDUCATION PROGRAM

Supervisor: Prof. Dr. Tezcan KARTAL
Year: 2025 Pages: VII-85
Juries: Prof. Dr. Tezcan KARTAL
Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Prof. Dr. Talip KIRINDI

This study investigated pre-service teachers' levels of internet addiction and social media anxiety, as well as differences in these levels based on independent variables (such as gender, department, grade level, duration of social media use, family income level, and daily online activity). The study employed a cross-sectional survey design. A total of 421 preservice teachers (129 science teachers and 292 mathematics teachers) from different grade levels in Central Anatolia were included in the study via simple random sampling. The data were collected using the Internet Addiction Scale developed by Young (1998) and adapted into Turkish by Bayraktar (2001), as well as the Social Anxiety Scale for Social Media Users developed by Alkis, Kadirhan, and Sat (2017). The data were analyzed using SPSS. Mode, median, arithmetic mean, skewness, kurtosis, and the Kolmogorov-Smirnov test were used to assess whether the data conformed to a normal distribution. The analysis results indicated that the data conformed to a normal distribution. It was observed that preservice teachers infrequently experience anxiety related to shared content, interaction, and self-assessment. This finding suggests that preservice teachers do not exhibit substantial distress about the content they share on social media, nor do they experience significant concern about social media interactions or evaluations by others. The mean score for the privacy concern factor suggests that participants typically exhibit moderate levels of apprehension in this area. This indicates that apprehensions regarding the privacy and confidentiality of personal information on social media are more prominent than other considerations.

Keywords: Preservice teachers, Internet addiction, Social anxiety

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 3. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	30
Tablo 3. 2. Katılımcı Öğretmen Adaylarının Not Ortalamaları	30
Tablo 3. 3. Katılımcıların İnternette Harcadıkları Zaman Aralıkları	31
Tablo 3. 4. Katılımcıların Annelerinin Çalışma Durumu	32
Tablo 3. 5. Katılımcıların Aile Gelir Düzeyleri.....	32
Tablo 3. 6. Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği Örnek Maddeler	33
Tablo 3. 7. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeler	34
Tablo 4. 1. Normallik Varsayımlarına İlişkin Analiz Sonuçları.....	37
Tablo 4. 2. Sosyal Medya Araçlarını Kullanma Düzeyine İlişkin Analiz Sonuçları.....	38
Tablo 4. 3. Sosyal Medya Kaygısına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	39
Tablo 4. 4. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları..	39
Tablo 4. 5. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	40
Tablo 4. 6. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Analiz Sonuçları.....	42
Tablo 4. 7. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Sosyal Medyada Harcanan Zamana Göre Analiz Sonuçları	43
Tablo 4. 8. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Analiz Sonuçları ...	44
Tablo 4. 9. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının İnternet Kullanımına İlişkin Zaman Dilimlerine Göre Analiz Sonuçları	45
Tablo 4. 10. Sosyal Medya Kaygısı Alt Faktörleri İle Sosyal Medya Araçları Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları	46
Tablo 4. 11. Sosyal Medya Kaygısı Alt Faktörleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları	47
Tablo 4. 12. İnternet Bağımlılığına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	47
Tablo 4. 13. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları .	48
Tablo 4. 14. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	49
Tablo 4. 15. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Analiz Sonuçları.....	50
Tablo 4. 16. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sosyal Medyada Harcanan Zamana Göre Analiz Sonuçları	51
Tablo 4. 17. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Analiz Sonuçları	51
Tablo 4. 18. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Analiz Sonuçları ...	52
Tablo 4. 19. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Süresine Göre Analiz Sonuçları	52
Tablo 4. 20. İnternet Bağımlılık Puanlarının İnternet Kullanımı Zaman Dilimlerine Göre Analiz Sonuçları	53
Tablo 4. 21. İnternet Bağımlılık Puanları İle Sosyal Medya Araçları Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları	53

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler		Açıklama
p	:	Anlamlılık Düzeyi
$\bar{x}$	:	Aritmetik Ortalama
N	:	Örneklem Sayısı
Df	:	Serbestlik Derecesi
Ss	:	Standart Sapma

1. GİRİŞ

Öğretmen adaylarının bilimi araştırma ve öğrenmeye yönelik düşünme yetilerinin gelişmiş olması gerekmektedir ve lisans eğitimi sırasında bilimsel araştırmaya daha çok yönelen öğretmen adayları bilimsel sorgulama ve düşünme gücü daha yüksek bireyler olacaktır (Cofré ve ark., 2015). Günümüzde, toplumsal, kültürel, ekonomik ve politik değişimleri hızlandırabilen yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medya, bireylerin günlük yaşamlarına ve yaşam tarzlarına da önemli etkiler yapmaktadır (Çömlekçi ve Başol, 2019). Gün geçtikçe, bilişim çağı olarak bilinen dönemde, hızla ilerleyen teknolojiler birçok fayda sağlamakla birlikte bazı olumsuz yönler de barındırmaktadır (Karaman ve Kurtoğlu, 2009). Öğretmen adaylarının bilimsel bilgiye ulaşmasının ya da bilimsel sorgulamalarda aranan cevapları bulmasının en hızlı ve en kolay yolu olarak internet başrol oynamaktadır (Çuhadar, 2012). İnternet özellikle nasıl iletişim kurduğumuz konusunda hayatlarımız üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. İnternet geniş bir iletişim aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılsa da daha az stres barındıran etkileşim imkanları sağladığı için sosyal kaygısı yüksek olan insanlar için ayrı bir önem taşıyabilir (Prizant-Passal ve ark., 2016). Öğretmen adaylarında, araştırmacıların internet bağımlılığını inceleme isteği de artmış; bu durum, bu ağı kullanan bireyler üzerinde birçok psikolojik, sosyal ve sağlık tesiri yaratmaktadır (Al-harbi ve ark., 2021) Bu teknolojiler, bilgiye hızlı ve basit bir şekilde erişim imkânı sağlarken, zaman ve mekân sınırlamalarını aşarak iletişim kurmayı kolaylaştırmakta ve günlük işleri hafifletmektedir. Ancak, bu avantajların yanında bazı olumsuz yanları da vardır (Çömlekçi ve Başol, 2019). Fakat öğretmen adaylarında bilgi teknolojisi yanında kendisi ile beraber bağımlılık sorununu da hızla getirmektedir (Sigerson ve ark., 2017). Öğretmen adayları her geçen gün internete olan bağımlılıklarını arttırmakta ve bunun temel sebeplerinden birisi olarak sosyal kaygı bozuklukları gösterilmektedir (Çuhadar, 2012). Akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarların yaygınlaşmasıyla birlikte internet, modern yaşamın ayrılmaz bir unsuru olmuştur ancak internetin aşırı kontrolsüz ya da bağımlılığa yol açan biçimlerde kullanılması, araştırmacıların dikkatini çeken önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle internet bağımlılığı, küresel ölçekte ciddi bir halk sağlığı problemi olarak görülmekte ve bu durum, konuya yönelik araştırmalarda büyük bir artışa yol açmaktadır (Wu ve ark., 2015). Öğretmen adaylarının interneti aşırı düzeyde kullanması diğer bireylerle olan sosyal etkileşiminde azalma meydana getirmekte ve internete bağımlılık oranını artırmaktadır (Çankaya ve Tan, 2010). Liu, (2015) yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının yüksek düzeyde olduğunu ve özellikle de öğretmen

adaylarının bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların odağında olduğunu belirtmiştir. İnternet bağımlılık düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının iletişim cümleleri farklı kalıplarla gerçekleşmektedir ve bu kalıplaştırmalar modern iletişim diye adlandırılmaktadır (Muhtarom, 2022). Bireyler iletişim kurarken sosyal kaygı problemiyle karşılaşması ve diğer bireyler tarafından yapılabilecek olumsuz eleştirileri en düşük seviyeye indirgemek adına artık kuracakları iletişimleri internet platformları üzerinden gerçekleştirmektedirler (Prizant-Passal ve ark., 2016). elik ve Odacı (2013) yapmış oldukları çalışmada internetin üniversitede öğrenim görmekte olan öğretmen adayları tarafından daha çok kullanıldığını belirtmişler ve sosyal kaygı problemi olan öğretmen adaylarında internetin problemlili kullanımının yüksek düzeyde olduğunu söylemişlerdir. Tabii interneti faydalı kullanan öğretmen adayları olduğunu belirten araştırmalarda literatürde bulunmakta. Örneğin Chen ve ark. (2014) öğretmen adaylarının internet kullanımı her zaman fayda sağlamadığını söylemek mümkün olduğu gibi elde edilen faydaların, internet türüne göre değiştiğini ve bireyin öz yeterlik algısı, öğrenme performansı, sağlığı gibi alanlara olumlu etkiler yaptığını belirtmişlerdir. Vanucci ve ark. (2017) sosyal medya, kullanıcıların içerik oluşturmasına ve bu içerikleri başkalarıyla paylaşmasına olanak tanıyan internet tabanlı uygulamaları belirtmekte olduğunu, uygulamaların genç yetişkinlerin günlük yaşamlarının merkezinde yer almakta olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal medyaya bağımlı hale gelen ve telefonunu sürekli kullanan kişiler, bu durumun sorunlu olduğunu kabullenip uzmanlardan yardım almaya yönelmekte ve uzmanlar, sosyal medya kullanıcılarının bu platformlardan uzaklaşmalarını teşvik etmek veya kullanım sürelerini azaltmalarına destek sağlamak için çeşitli terapi ve eğitim yöntemleri uygulamaktadır (Coşar ve Gedik, 2021). Sosyal kaygı; bireyin diğer bireyler gözünden değerlendirmeye tabii tutulması sonucu, bireyin korku ve kaçınma gibi davranış belirtileri göstermesiyle meydana gelmektedir (Spence ve Rapee, 2016). sosyal kaygıya sahip olan bireylerin, obsesif kompulsif bozukluğu olan hastalara veya sağlıklı kontrol grubuna kıyasla, belirsiz sosyal olayları olumsuz yorumlama olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Clark ve Mcmannus, 2002) Alkış ve ark. (2017), bu sosyal kaygı sonucu meydana gelebilecek davranışların duygusal baskı, huzursuzluk, utangaçlık, kaygı veya korku yüzünden sosyal durumda kaygı yaşayabileceklerini ve başkalarının olumsuz değerlendirmelerinden kaçınmak için bu tür ortamlardan bilinçli olarak uzaklaşabileceklerini söylemişlerdir. Sosyal kaygı genelde yanında bir tetikleyici ile meydana gelirken, sosyal kaygının meydana gelmesindeki en çok rol alan etken

depresyondur ve depresyonda insanların evden çıkmama isteğiyle internete daha fazla zaman ayırmalarını sağlamaktadır (Dryman ve Heimberg, 2018).

Değişen ve gelişen dünyada internet ve sosyal medya kullanımı hayatımızın her alanında yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Öğretmen adayları interneti özellikle bilimsel bilgiye ulaşma, mesajlaşma, sosyal medya kullanımı, vb. birçok alanda etkin bir şekilde kullanmaktadır. Yeni teknolojiler, iletişim, haberleşme, eğitim ve bankacılık işlemleri gibi alanlarda bireylere büyük kolaylıklar sunarken, internetin bir araç olmaktan çıkarak yaşamın merkezi hâline gelmesi durumunda bağımlılık yaratabilmektedir. Bu bağlamda internet bağımlılığı, kompulsif internet kullanımı, problemlili internet kullanımı veya patolojik internet kullanımı gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Dijital teknolojilerin hızlı bir şekilde hayatımıza girmesi, bireylerin öğrenme, çalışma, boş vakit değerlendirme ve diğer insanlarla iletişim kurma alışkanlıklarını köklü biçimde değiştirmiştir. Özellikle internet, video, müzik, fotoğraf ve diğer veri türlerinin anlık paylaşımını mümkün kılarak bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve milyonlarca bireyin fiziksel mekândan bağımsız olarak sanal dünyada buluşmasını sağlamıştır. İnternetin öğretmen adaylarına sağladığı kolaylıkların yanında sosyal hayatı üzerinde bir etkisinin olup olmadığı ve bu bağlamda sosyal kaygı düzeylerinin, bu araştırma kapsamında ele alınması amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının internet kullanımı ve sosyal medya kullanım düzeyleri araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım sürelerine ilişkin sosyal kaygılarında ne denli değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının internet kullanım sürelerine ilişkin internet bağımlılıkları incelenmiştir. Değişkenler açısından incelenen başlıklar doğrultusunda bir sonraki alt başlığımız bağımlılık faktörü dikkate alınarak yazılmıştır. Araştırma bulgularında elde edilen verilere yönelik olarak devam eden bölümlerde literatür ele alınmıştır.

1.1. Bağımlılık

Yeni teknolojiler, günlük yaşamı kolay hale getirirken bazıları olumlu, bazıları ise olumsuz sonuçlar doğurabilir (Karaman ve Kurtoğlu, 2009) . Örnek olarak, internet, çağımızın en önemli teknolojik buluşlarından biridir ve bu sayede zaman ve mekân kısıtlaması olmadan iletişim kurabilir, haber alabilir, eğitim alabilir ve bankacılık işlemlerini gerçekleştirebiliriz. Dijital teknolojilerin son derece hızlı bir biçimde günlük yaşamımıza nüfuz etmesi, bireylerin hem birbirleriyle iletişim kurma ve sosyal bağlar geliştirme biçimlerini hem de öğrenme, çalışma ve boş zamanlarını değerlendirme

pratiklerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür (Gül ve Diken 2018). Bağımlılığın insan hayatında belirli bir harekete saplantılılık dışında, günlük rutin yaşantımızı sekteye uğratabilecek psikolojik bozukluklara yer açmaktadır (Şeker ve ark., 2023). Bağımlılık bireylerin kontrolsüz kullanım sonucu sosyal işlevsizliği önemsemeksizin bireyin kendini ödüllendirmesi olarak tanımlanabilir. Kullanıcı, internet kullanımını kendi başına denetleyemez ve bu durum; okul, ev, iş, sağlık ya da sosyal ilişkiler gibi yaşamın çeşitli alanlarında ciddi bozulmalara yol açar (Wu ve ark., 2015). Bunun yanında, internet eğitim ortamlarında günlük yaşamın bir parçası haline gelmekte ve doğru kullanıldığında öğrenme, öğretme açısından önemli bir araç olduğunu da es geçmemek gerekmektedir (Chen ve ark., 2014). Al-harbi ve ark. (2021), öğretmen adayları arasında internet kullanımının artışı, gözlemlenebilir bir gerçeklik olarak kendini göstermişliğini dile getirmişlerdir. Ospankulav ve ark. (2023), yapmış oldukları çalışmada, internet bağımlılığı olan bireylerin diğer kimyasal veya davranışsal bağımlılık belirtisi gösterenlerle benzer belirtiler gösterdiği de gözlemlemiştir. Potenza (2006), bağımlılık kavramını ilişkili olumsuz sonuçları olan bir davranış üzerindeki 'kontrol kaybı' olarak tanımlamıştır ve bağımlılık kavramını günlük hayatımızda genel olarak herhangi bir ihtiyaç ya da tedavi amacı olmaksızın düzenli kullanma isteğiyle meydana gelen bir durum olduğundan bahsetmiştir. Bireyler üstünde rahatlama etkisi, bağımlılık uygulanmadığında mutsuzluk, stres artışı vb. tanımlar öne sürülmüş ve bazı araştırmacılar bağımlılığın bir hastalık olduğunu ifade ederken bazıları ise benlik inancını yitirmek olduğu yönündedir. Yücens ve Üzer (2018) “benlik saygısı” ile “bağımlılık” kavramları arasında bir etkileşimin söz konusu olabileceğini ve bağımlılığın bireyleri benlik saygılarını olumsuz yönde etkilediğini savunmuşlardır. Chen ve ark. (2014) ise internet kullanımının öğrenme performansı ile doğrudan anlamlı bir ilişkisi olmayabilir ancak akademik öz yeterliliğin, öğrenme performansı üzerinde çeşitli dolaylı aracılık etkilerinin bulunabileceğini ve akademik öz yeterliliği güçlendirmeye yönelik müdahalelerin internet bağımlılığı veya aşırı ve sorunlu internet kullanımının olumsuz etkilerini hafifletebileceğini savunmuşlardır. Fakat olumsuz yönlerinde de aşırı kullanım nedeniyle bireylerde sosyal medyaya bağımlılık gelişebilir geçmişte, problemlerli internet kullanımı ve internet bağımlılığı ile ilgili belirtiler olarak tanımlanan durumlar, günümüzde sosyal medya platformları ve onların kullanımı için de geçerli hale gelmiştir (Coşar ve Gedik, 2021). Bu nedenle, daha önceleri öğretmen adaylarının internet kullanımı ve bağımlılığına odaklanan araştırmalar artık öğretmen adaylarında sosyal medya kullanımı, internet kullanımı, internet bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığına dönüşebilmektedir.

Ayrıca davranış temelli bozukluklar sonucu meydana geldiği de söylenilmektedir (Baş, 2020). Bu durum ise duygusal yaşantılarında ortaya çıkan uyumsuz örüntülerin daha da pekişmesine neden olabilir (Dryman ve Heimberg, 2018). Tüm bağımlılıklarda olduğu gibi, internet bağımlılığı da yalnızca bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını değil, aynı zamanda davranışlarını ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir ve bu nedenle bazı araştırmacılar, internetin obsesif kullanımının bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınması gerektiğini ve obsesif-kompulsif bozukluk çerçevesinde değerlendirilmesinin uygun olacağını savunmaktadır (Lozano-Blasco ve ark., 2022). İnternet kullanımı süreçlerindeki bozulmaların kaygı ve depresyonun birlikte görülmesinin temelinde yer aldığını öne sürmektedir ve sosyal anksiyetesi yüksek olan ve aynı zamanda yüksek düzeyde depresyon yaşayan bireyler, duygularını tanıma, anlamlandırma ve yönetmede güçlük çektiklerini ifade etmektedir (Dryman ve Heimberg, 2018). Sonuç olarak İnternetin yoğun kullanımına ilişkin önemli örneklerden biri sosyal medya bağımlılığıdır. Sosyal medyanın aşırı kullanımı, çeşitli psikolojik ve sosyal sorunları beraberinde getirmekte; bunlar arasında özellikle depresyon ve sosyal fobi öne çıkmaktadır. Öğretmen adayları interneti özellikle bilimsel bilgiye erişim, mesajlaşma ve sosyal medya kullanımı gibi alanlarda etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu çalışmada, internetin öğretmen adaylarının sosyal hayatları üzerindeki etkileri ve sosyal kaygı düzeyleri incelenmiştir. Öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya kullanım düzeyleri, sosyal medya kullanım sürelerinin sosyal kaygı üzerindeki etkileri ve internet kullanım sürelerine bağlı internet bağımlılıkları araştırılmıştır.

1.2. İnternet Bağımlılığı

İnternet gün geçtikçe insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmekte olup insanlar; bilgi edinmek, boş zamanlarında eğlence ihtiyaçlarını karşılamak ve diğer bireylerle iletişim kurmak amacıyla fazlasıyla adapte olmuşlardır (Sigerson ve ark., 2017). Çünkü günümüzde internet gibi teknoloji araçlar yüz yüze iletişim kurmakta zorlanan insanların sosyal fobilerinin biraz da olsa hafifleteceğini ve başka aktivite gruplarına da daha rahat katılım sağlanabildiği söylenmektedir (Çuhadar, 2012). İnternetin anonimlik, kolay erişim ve konfor gibi özellikleri, bireyin kullanımı bırakmasını güçleştirir; bu yüzden internet, zamanla gerçeklikten kaçış aracı olarak kullanılabilir (Wu ve ark., 2015). Öğretmen adaylarının internet kullanımının sonucunda zaman zaman ya da sıkça problemler yaşadıklarını söylemişlerdir, ayrıca bu sonuçlar, sorumlu olmayan internet kullanımı sergileyen öğrencilerin Facebook'tan

kaynaklanan sorunlar yaşama ihtimallerinin daha fazla olduğunu ve bu durumu en çok etkileyenin ise zaman yönetimi ile ilgili endişeler olduğunu göstermektedir (Liu, 2015). İnternet olgusu, eğitim, eğlence ve bilgi paylaşımı gibi alanlarda topluma önemli katkılar sağlamakla birlikte, aynı zamanda dünya genelindeki yetişkin nüfusta yaklaşık %2 oranında görüldüğü tahmin edilen ve ciddi endişelere yol açan bir bağımlılık bozukluğunun da ortaya çıkmasına neden olmuştur (Lozano-Blasco ve ark., 2022). Aşırı, uyumsuz veya bağımlılık seviyesine ulaşan internet kullanımı, olumsuz etkileri ile araştırmacıların ilgisini çekmektedir ve internet bağımlılığı, günümüzde dünya çapında önemli bir kamu sağlığı problemi olarak kabul edilmektedir (Wu ve ark.,2015). Bu durum, konu ile ilgili araştırmaların hızla artmasına neden olabilecek ve özellikle de öğretmen adaylarının aşırı internet kullanımının daha çok ilgi çekeceği düşünülmektedir. Al-harbi ve ark. (2021) öğretmen adaylarında internet bağımlılığı meselesinin, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte çağdaş bir toplumsal sorun halini almış ve ülkeler bu konuya yönelik adımlar atmaya başladığını belirtmişlerdir. İnternet bağımlılığı bireyin internete ulaşım sağlanabilecek materyallerde fazladan zaman geçirmesi ve o materyallere ulaşım sağlayamadığında gerginlik gibi yan etkiler göstermesidir (Çankaya ve Tan, 2010). Bir teknoloji bağımlılığı türü olan internet bağımlılığı türü olan internet bağımlılığı, yalnızca bireylerin kişisel hayatlarını etkilemekle kalmamakta aynı zamanda çalışan verimi, ağ yoğunluğu ve veri gizliliği tarzında sebepler dolayısıyla kurumlar için de ciddi şüphe barındırmaktadır (Salehan ve Negahban, 2013). İnsanoğlunun internete erişimi, internete ulaşmanın yolları kolaylaştıkça internet kullanımı artış göstermektedir (Montag, Zhao, Sindermann, Becker, 2018). Araştırmacılar yapmış oldukları çalışmada bireylerin interneti belirli uygulamalara ulaşmak için kullandığı bir platform olabileceğini söylemişlerdir (Kuss ve ark., 2021). Problemlerli internet kullanımı, "internet bağımlılığı" kavramıyla büyük ölçüde örtüşmektedir ve bu durum, çevrimiçi geçirilen zamanın kontrol edilememesi ve bireylerin internete erişemediklerinde yaşadığı yoksunluk belirtilerini ifade eder (Prizant-Passal ve ark., 2016). İnternet kullanımındaki artışın araştırma konusu olması ise internette beklenenden daha fazla zaman harcama ve internet kullanım süresinin kısıtlanması sonucu ortaya çıkan olumsuz psikolojik durumlar internet bağımlılığı farkındalığına yol açmıştır (Yellowlees ve Marks, 2007). Sigerson ve ark. (2017) ise bu konuda fazla internet kullanımının akademik kariyerde ve sosyal hayatta problemlere yol açacağını gösteren kanıtlar olduğunu savunmuşlardır. Bu durum, internet kullanımının hastalıklı bir yönü olarak tanımlanır; internet bağımlılığı, zorlayıcı internet kullanımı, sorunlu internet kullanımı, internetin suiistimali ya da patolojik internet

kullanımı gibi çeşitli terimlerle de belirtilebilir (Wu ve ark., 2015). İnternet bağımlılığı internet kullanımını yönetememe sonucunda akademik hayatta ve iş hayatında da zorluklara yol açabilmektedir (Awofala ve ark., 2022). İnternet Topluluğu'nun yakın tarihli bir raporuna göre, son on yıl içinde internet kullanıcılarının sayısı bir milyarı aşarak yaklaşık üç milyara ulaştığını söylemişlerdir (Pantes, Szabo ve Griffiths, 2015).

İnternet bağımlılığı bazı araştırmacılar tarafından bir davranış bozukluğu olarak görülüyor ve genelde internetle ilişkisi fazla olan, gereksiz denilebilecek aktivitelerde uzun zaman harcayan bireylerde görülmektedir. Shaw ve Black (2008 interneti sadece bir araç olarak görmek yerine hayatımızın merkezi haline getirdiğimizde, bu durum kötü sonuçlar doğurabilir ve internet kullanımı bağımlılığa dönüşebilir.) yapmış oldukları çalışmada internet bağımlılığının obsesif kompulsif davranış bozukluğu ve kaygı bozukluğuyla ilişkili olduğundan bahsetmişler. Bağımlılık yapıcı etkenlerin gösterdiği semptomlar ya da davranışsal bozukluklar, internet bağımlılarında gözlemlenen olumsuz etkilerle benzerlik göstermektedir (Montag ve ark., 2018). İnternet işlevi ne kadar etkileşimli olursa, o kadar bağımlılık yapıcı olduğu ve normal kullanıcıların İnternet kullanımının olumsuz etkilerinin çok az olduğunu belirtirken, internet bağımlılarının sağlık dâhil hayatlarının birçok alanında önemli bozulmalar olduğunu belirtmektedirler (Widyanto ve Griffiths 2006). Yapılan çalışmalar, bazı çevrimiçi kullanıcıların, uyuşturucu, alkol veya kumar bağımlılığı olan bireyler gibi İnternet'e bağımlı hale geldiğini, akademik başarısızlık, iş performansının azalması ve hatta evlilik anlaşmazlığı ve boşanmalara yol açması ile sonuçlandığını belirtmişlerdir (Young, 1998). Shaw ve Black (2008) bir bireyin internet bağımlılığını belirlemede bireyin geçmişinin en önemli etken olduğunu savunmuşlardır. Yellowlees ve Marks (2007) internet kullanımının 'sağlıklı' ve 'sağlıksız' olmak üzere ikiye ayrılması gerektiğini savunmuşlardır çünkü yapmış oldukları literatür taraması sonucunda interneti zararlı kullananlar kadar faydalı kullanan bir kitle olduğu kanısına varmışlardır. İnternet kullanımı haberleşme ve bilgilendirmede daha geniş bir kitlelere ulaşmamızı sağlama açısından yararlıdır fakat özellikle ergen ve genç öğrenci yaş gruplarında bağımlılığa yol açtığı düşüncesi araştırmacılar tarafından şüphe ve kaygıya yol açmaktadır (Hassan ve Şevgin, 2023). İnternet bağımlılığının zararlı yan etkilerini internette aşırı zaman geçirme, takıntılı internet kullanımı, internette geçirilen zamanı yönetmede güçlük, internet dışındaki dünyanın sıkıcı olduğunu hissetme, çevrim içiyken rahatsız edilince sinirlenme, "gerçek" ile sosyal etkileşimde azalma olarak tanımlamışlardır (Yellowlees ve Marks, 2007). Sigerson ve ark. (2017) internet kullanımını bağımlılık haline getirmiş olan bireylerin

psikolojik problemlerle karşı karşıya kaldıklarını belirtmişler ve bunlardan birinin de çalışmamızda yer verdiğimiz “sosyal kaygı” olduğunu söylemişlerdir. İnternet bağımlılığı araştırmacılar tarafından problem arz eden bir konu olarak çalışmakta olsa da hala hastalık kategorisine dâhil olup olmadığı konusunda şüpheler taşımaktadır (Güme, 2022). Özdemir (2023), Young tarafından belirlenen tanı ölçütlerini temel alarak 8 tanıdan 5 tanesini bulunduran bireylerin internete bağımlı olduğunu savunmuş ve tezinde bu tanılardan bahsetmiştir:

Aşırı kullanma: İnternetin aşırı kullanılması sonucu bireylerin sağlığında mental ve psikolojik problemler meydana geleceğinden bahsetmiştir (Özdemir, 2023). Ağırtaş ve Güler (2020) öğretmen adaylarının interneti aşırı kullanması sonucunda internet bağımlılığının arttığını ifade etmişlerdir. Arca (2022) yapmış olduğu çalışmada araştırma hipotezlerinden birisinde internetin aşırı kullanımının bireylerde internet bağımlılığına yol açtığını belirtmiştir. Akboğa ve Gürkan (2019) internet kullanımının günümüzde internet bağımlılığını teşkil etmesi sonucu aşırı kullanıma yol açtığını belirtmişlerdir. Ancak hala internetin aşırı kullanımının, problemleri kullanım mı yoksa bir bağımlılık belirtisi mi olduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Güme, 2020).

İş ihmal etme: İnternet bağımlılarında yapılacak bir işi ihmal etme ya da erteleme problemleriyle karşılaşmaktadır. Bu problemlerin de temel sebebi olarak diğer bir değişken aşırı kullanımdan dolayı kaynaklandığı söylenmektedir (Özdemir, 2023). Ağırtaş ve Güler (2020) internet kullanımının bireylerde yapmaları gereken işleri ertelediklerini ifade etmişlerdir. Aşırı kullanımın farkına varılmadığı gerekçesiyle biyolojik ve psikolojik gereksinimlerin de sekteye uğrayacağından ya da ihmalkârlığa uğrayacağından bahsetmiş ve bireyin ruhsal sağlığı açısından tehlike arz ettiğini belirtmiştir (Güme, 2022).

Belirginlik: İnternette geçirilen sürenin önceki kullanım süreleri temel alınarak belirgin bir şekilde artışı olarak açıklamışlardır (Arca, 2022). Akboğa ve Gürkan (2019) internet kullanımının her geçen gün artış içerisinde olduğunu belirtmişlerdir. Ağırtaş ve Güler (2020) öğretmen adaylarının internet kullanım süresi gün geçtikçe artış göstermekte ve bu artışla da internet bağımlılığının doğru orantılı arttığını ifade etmişlerdir. Goldberg, (1996) internet bağımlılığı tanı ölçütlerinde de planlanan sürenin belirgin bir düzeyde üstünde vakit geçirmek olarak bahsetmiştir.

Beklenti: Özdemir (2023) beklenti değişkenini “yaşam doyumu” ve “gelecek beklentileri” açısından incelemiş ve internete daha yüksek seviyede bağımlı olanların bu beklentilerinin bağımlı olmayanlara göre daha düşük seviyede olduğu görülmüştür.

İnternetin gençlerin bilgiye ulaşmalarına, araştırma yapmalarına ve problem çözmeye, yaratıcı düşünme ile eleştirel düşünme gibi kişisel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayan önemli bir bilim ve teknoloji aracı olarak gören kesim, internetten olumlu sonuç göreceklarını düşünmektedirler (Akboğa ve Gürkan 2019).

Kontrol Eksikliği: İnternete bağımlı olan bireylerin internet kullanırken sürekli daha fazla zaman harcama isteğinin önüne geçememesi sonucu kontrol eksikliği ya da kendini kontrol edememe değişkeni ortaya çıkmıştır (Arca, 2022). Ağırtaş ve Güler (2020) internet kullanıcılarının internette geçirdikleri zamanı saklama isteği duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu ifade doğrultusunda öğretmen adaylarının internet kullanımlarını kontrol edemediklerini ve kontrol eksikliği sonucunda internet bağımlısı tanısından çekindiklerini söylemek mümkün olacaktır.

Sosyal Hayatı İhmal Etme: Bireyler günümüzde internet üzerinden iletişim kurabilmekte ve sosyalleşmektedirler (Özdemir, 2023). Aslında bireyin sosyalleşmek amacıyla başvurduğu internet, sevilen aktivitelerden uzaklaşma ve bireyin kendini sosyal hayattan izole etmesine sebep olmaktadır (Güme, 2022). İnsanlar internet bağımlılığında internet üzerinden alışveriş, oyun oynama veya bir şeyler izleme gibi aktiviteler yüzünden kendi sosyal hayatlarını ihmal etmektedirler (Akboğa ve Gürkan 2019).

1.3.Sosyal Medya Kullanımı

Geçmişten günümüze bilim adamları aracılığıyla sürekli bir gelişim içerisinde olan internet ve internete ulaşımın kolaylaşması, sosyal medya kullanımında da bir artışa yol açmaktadır (Cengiz ve ark., 2021). Bu artışa bakıldığında, bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin hayatımızdaki belirleyici ve etkili rolünü inkâr etmek mümkün değildir (Gül ve Diken, 2018). Son yıllarda internet kullanımındaki artış sonucu sosyal medya kullanımındaki artış, dünya üzerindeki çoğu ülkede boş zaman harcamak amacıyla kullanılmakta ve popüleritesini artırmaktadır (Andreassen ve ark., 2017). Şeker ve ark. (2023) bireylerin sosyal medya sitelerini; iletişim, eğlence, yeni arkadaşlık ya da var olanı devam ettirme benzeri amaçlarla kullanmaktadırlar ve sosyal medyanın teknolojik gelişiminin bireyleri daha fazla sosyal medya kullanımına ittiğini ifade etmişlerdir. Sosyal medya siteleri, sundukları farklı özellikler sayesinde hızla büyüyor ve diğer platformlar arasında giderek daha fazla ilgi görüyor ve bilgi toplumunda iletişim, iş birliği ve paylaşımına büyük önem verilirken, sosyal medya bu ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir yer tutmaktadır (Eren, 2014). Sosyal medya, insanlar tarafından sosyal katılım, ruh halinin iyileştirilmesi veya yalnızlığı hafifletmek gibi amaçlarla kullanılabilir.

ancak bu platformlara fazla bağı kalmak, sosyal medya bağımlılığını artıran bir etken olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde sosyal medya, halkla ilişkiler, pazarlama, alışveriş, reklamcılık, haber yayma, siyasi kampanyalar ve sivil toplum kuruluşları gibi birçok alanda etkili bir araç olarak işlev görmektedir (Çömlekçi ve Başol, 2019). Sosyal medya kullanımının bu denli artış göstermesindeki problem haline dönüşebileceği nokta sosyal medyada geçirilen süreden daha çok, sosyal medyada geçirilen sürenin bireylerde meydana getirebileceği psikolojik kaygı sorunları oluşturacağını belirtmişlerdir (Vanucci ve ark., 2017). Sosyal etkileşimlerle ilgili yoğun bir endişe, utanç verici anlardan kaçmayı, sosyal ya da açık alanlarda bulunmaktan kaçınmayı ve ilerleyen durumlarda toplumdan izolasyonu beraberinde getirebilir (Liu ve ark. 2023). Tifferet (2019) yapmış olduğu çalışmada, zamanla bireylerin farkındalık seviyelerinde artış meydana gelmekte olduğunu ve sosyal medya uygulamalarının geliştirdiği gizlilik ayarlarını tam anlamıyla kullanamadıklarını belirtmiştir.

Sosyal medyanın öğretmen adayları üzerindeki rolü her geçen gün daha da artmakta olup, araştırmacıların sosyal medya kullanımının öğretmen adayları üzerinde yaratmakta olduğu etkileri benimsemelerine sebep olmaktadır (Alkış ve ark., 2017). İnternetin yoğun kullanımına ilişkin önemli örneklerden biri, sosyal medya bağımlılığıdır. Sosyal medyanın aşırı kullanımı ve buna bağı bağımlılık, çeşitli psikolojik ve sosyal sorunları beraberinde getirmekte ve bu sorunlar arasında özellikle öne çıkan iki durum, depresyon ve sosyal kaygı problemi oluşturmaktadır (Clark ve Mcmannus, 2002). İnsanların, sosyal medya platformlarını oyun oynamak, sosyalleşmek, zamanı değerlendirmek, iletişim sağlamak ve fotoğraf paylaşmak gibi çeşitli eğlence ve sosyal etkileşimler için aktif bir şekilde kullanılmaktadırlar (Andreassen ve ark., 2017). Bu durumda modern yaşamın hızlı bir biçimde sıradan bir yönü haline gelse de, sosyal medyanın bağımlılık yapabilecek şekilde kullanılmasıyla ilgili endişeler giderek artan bir şekilde ortaya konulmaktadır. Çoğu internet kullanıcısı öğretmen adayı, sosyal medya üzerinde olması gerekenden fazla vakit geçirmektedir ve sosyal medya platformlarının kolay kullanılabilirliği ya da sundukları çeşitli seçenekler sayesinde kullanıcılar kendilerini rahatlıkla ifade etme imkânı bulmaktadır (Cengiz ve ark., 2021). Coşar ve Gedik (2021) sosyal medya bağımlılığı, internetin aşırı kullanımına dayanan bir bağımlılık türü olduğunu ve bu bağımlılığın belirtileri, sürekli çevrimiçi olma isteği, internete erişme arzusunun kontrol edilememesi, internette geçirdiği zaman dışında zevk alamama ve internetsiz kaldığında öfke ile gerginlik yaşama gibi durumları içerir. Sosyal medya, sunduğu imkânlar sayesinde bireylerin ve toplumun yaşamında vazgeçilmez bir

bölüm haline gelmiş ve insanların tercihlerine etki etmiştir ve özellikle gençler, bu platformlara oyun oynamak, iletişim kurmak ve bilgi almak amacıyla yoğun ilgi göstermektedir (Eren, 2014). Kişisel gizliliğin tehlikeye girmesi, büyük bir bilgi yelpazesinden faydalı verileri ayıklamanın zor olması, yanıltıcı veya manipüle edilmiş haberlerin hızla yayılması ve sosyal medya bağımlılığıyla birlikte insanları toplumsal hayattan uzaklaştıran yaşam tarzlarının ortaya çıkması, günümüzdeki önemli sıkıntılardan bazıları olduğunu belirtmişlerdir (Çömlekçi ve Başol, 2019). Tifferet (2019) yapmış olduğu çalışmada, Facebook platformunun gizliliğe yönelik uygulamayı geliştirme çalışmalarının bireylerin dikkatini çekmesine sebep olduğunu söylemektedir. Adreassen ve ark., (2017) bireylerde sosyal medya kullanımının bağımlılık göstermesi için; sosyal medya ile aşırı zihinsel meşguliyetin varlığı, kötü hisleri hafifletmek için sosyal medyaya yönelme, aynı seviyede zevk alabilmek için kullanımın giderek artması, kullanım kısıtlandığında huzursuzluk duyma, sosyal medya yüzünden sorumlulukları ihmal etme veya yaşamın diğer önemli alanlarına zarar verme ve kullanımı kontrol etme arzusunun ya da çabasının başarısız olması gibi belirtilerin ortaya çıkması beklendiğini belirtmişlerdir.

1.4.Sosyal Kaygı

Sosyal kaygı, insanların sosyal ortamlarda diğerleriyle etkileşimde bulunurken ya da başkaları tarafından kötü bir şekilde değerlendirileceğini düşündüklerinde hissettikleri korku ve gerilimle ilgili bir kaygı türü olduğunu belirtmişlerdir (Alkış, Kadirhan ve Şat, 2017). Furmark (2002), araştırmasında sosyal kaygıyı, kişinin tanımadığı bireyler tarafından sosyal konumundan dolayı tepki görme düşüncesine kapılarak süregelen korku durumu olarak açıklamıştır. Sosyal kaygı; sosyal olaylar ya da olgulara bakılarak bireyler tarafından olumsuz yorumlara karşı duyulan bir fobi olarak tanımlanmışlardır (Tsekova ve ark., 2021). Al-harbi ve ark. (2021) sosyal kaygıyı, bir veya daha fazla sosyal durumun veya sosyal performansın, kişilerin tanımadıkları kişilerle başa çıkmaya maruz kalacağı veya muhtemelen başkaları tarafından inceleneceği, bireylerin aşağılayıcı veya neden olabilecek bir şekilde hareket etmekten korkacağı gözlemlenen ve sürekli bir korku olarak tanımladı. Sosyal kaygısı olan bireylerin, sosyal faaliyetlere olan önyargısı bu hastalığı şekillendirmekte ve doğrudan etki etmektedir (Clark ve Mcmanus, 2002). Blöte ve ark. (2009) olumsuz yorumlar doğuracak unsurları “toplum içinde konuşma veya toplum içinde yemek yeme” benzeri davranışlar olabileceğini belirtmişlerdir. Alkış ve ark. (2017) yapmış oldukları çalışmada sosyal kaygı gerçek ya da sanal sosyal ortamlarda başkaları

tarafından değerlendirilme olasılığından kaynaklanan bir kaygı durumu olarak da tanımlanabileceğini belirtmişlerdir. Çuhadar (2012) yapmış olduğu çalışmada, öğretmen adaylarının sosyal kaygı problemlerinin sosyal çevre, aile ve işleyişinde bulunduğu kültür faktörlerinin sosyal anksiyete oluşumunda önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Sosyal kaygı problemi olan bireyler, başka bireylerin eleştirici düşüncelerine karşı korku duyduklarını belirtmişlerdir (Gong ve ark., 2023). Purdon ve ark. (2001) ise sosyal kaygının insanların topluma karşı sosyal olaylarda yapmış olduğu davranış ya da düşünceleriyle olumlu tepkiler almayı hedeflemektedirler ve bu hedefe ulaşamama durumunda anksiyete bozukluklarının meydana geleceğinden bahsetmişlerdir. Sosyal fobisi bulunan birçok birey, çocukluk ya da ergenlik dönemlerinde utanç verici sosyal deneyimler yaşadığını hatırlamaktadır ve bu olayların en azından bir kısmı, başkaları tarafından nesnel olarak olumsuz değerlendirilmeyi içermektedir (Clark ve Mcmanus, 2002). Ancak yetişkinlik dönemine gelen öğretmen adaylarından, sosyal fobiye sahip olanlar sosyal performanslarına ilişkin açık ve doğrudan olumsuz geri bildirimlerle çok nadiren karşılaşmaktadır. Sosyal anksiyete bozukluğu bazı bireylerde benzer belirtiler gösterirken, bazı bireylerdeki belirtilerin ise farklılık gösterdiğini görmüşlerdir (Boelen ve Reijntjes, 2009). Genel olarak internet bağımlılığı ve sosyal kaygının birlikte araştırıldığı çalışmalarda ise internet bağımlılıklarının yaşamlarından aldıkları keyfin daha az olduğunu ve ruh sağlıklarının normal ruh sağlığına sahip bireylere göre daha depresif olduğunu belirtmişlerdir (Yücens ve Üzer, 2018). Yapılan araştırmalar internet platformlarının da sosyal anksiyete bozukluklarında önemli rol aldığını fakat bilim insanları sosyal anksiyeteye sahip olan bireylerin internet platformlarında, sosyalleşme sınırlarını kaldırarak insanlar arasında bir bağlantı olmasının olumlu sonuçlar verdiğini belirtmişlerdir (Pitcho-Prelorentzos, Heckel, Ring, 2020). Vanucci ve ark. (2017) yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin yaklaşık %90'ı sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmakta olduğunu ve büyük bir kısmı iki veya daha fazla platformda bulunarak bu sitelere her gün girmekte olduğunu belirtmişlerdir. Bireylerin sosyal iletişim kaygısı problemi ile karşı karşıya gelmesi sonucu, internet üzerinden iletişim ya da sosyal medya platformlarından iletişime yönelmesinin bir diğer şekilde internete bağımlı olmasının en başlıca sebebi olarak sosyal kaygıyı örnek vermişlerdi (King ve ark., 2013). Zorbaz ve Dost (2014) yapmış oldukları çalışmada, internet bağımlılığı ve sosyal kaygıyı ilişkilendirmişler ve sosyal anksiyete düzeyleri normalden fazla olan insanların internete daha fazla bağımlı hale geldiğini, bu bireylerin kendilerini ifade etmede internet platformlarında daha başarılı olduklarını bulmuşlardır.

Sosyal kaygı bozukluğu tespit edilen bireylerin “göz kontağı kurma, sosyal etkileşim, travma sonrası stres bozukluğunda travmayı hatırlatıcı durumlarda” kaçınma davranışı sergiledikleri saptanmıştır (Taşkesen, 2023). Bu sergilenen davranış sosyal, akademik ve bireysel açıdan günlük yaşamda olumsuz etkiler meydana getirmektedir (Aka, 2011). Birey kaçınma davranışını kontrol etme zorunluluğu hisseder ve davranışlarını kontrol uğraşında bulunur fakat bu uğraş kaçınmaya çalışılan davranışın duygu yoğunluğunu artırmaktadır (Acar, 2022). Devamında birey sosyal faaliyetlerden kaçınmaya başlamakta, mükemmeliyetçi bir düşünceye bürünmekte, “kuruntu” diye tabir edilen kafasında planlar kurmaya başlamakta ve nasıl daha değerli hissedeceğinin yollarını arama çabasına girmektedir (Kiper, 2016). Aka (2011) ise çalışmasında korku ve diğer duyguların sosyal anksiyete düzeyine etkisine bakmış ve korku değişkeninin sosyal fobi düzeyini etkilediğini diğer duyguların çok az etkilediğini saptamıştır. Bireyler toplum içerisinde fikirlerini belirtmekten korkmaktadır çünkü belirtilen fikrin karşılığında eleştirilme ya da küçük düşürülme tarzında tepkilerle karşı karşıya kalabileceklerini düşünmektedirler (Kiper, 2016). Öğretmen adaylarında internet bağımlılığı ve sosyal kaygı bağlantısını araştırmayı amaçladığımız bu çalışmada, internet evreni içerisinde yer alan sosyal medya da sosyal kaygı problemlerine yol açmakta olan önemli bir etkidir. Sosyal medya, kullanıcıların içerik üretip başkalarıyla paylaşımlarına imkân tanıyan internet uygulamaları olarak tanımlanabileceğini belirtmişlerdir. Günümüzde sosyal medya, öğretmen adaylarının yaşamlarının merkezinde yer almakta; bu grubun yaklaşık %90’ı sosyal medyayı kullanmakta, çoğu ise iki ya da daha fazla platformda aktif olup bu siteleri her gün ziyaret etmektedir (Vannucci, Flannery, Ohannessian, 2017).

1.5. Tezin Amacı

Öğretmen adayları, genellikle yoğun bir öğrenme ve kişisel gelişim süreci yaşarlar. Artık aile üyeleri ya da öğretmenler tarafından sağlanan sıkı denetim ve disiplinin dışında olduklarından, öz disiplin bu dönemde başarı için kritik bir faktör haline gelir. Pek çoğu, yaşamlarında ilk kez kişisel ve akademik zorluklarla bağımsız olarak başa çıkmak durumunda kalır (Geng ve ark., 2018). İnternet, özellikle devrim niteliğinde bir iletişim aracı olarak, video, müzik ve fotoğraf gibi farklı veri türlerinin anlık paylaşımını mümkün kılarak bilgiye erişimi son derece kolay hale getirmiştir (Gül ve Diken, 2018). Son yıllarda bilimsel araştırma yapmanın bile en kolay yolunun internet platformları üzerinden gerçekleştirilebileceği ve verimsiz kullanılması sonucu problemler

internet kullanımına yol açabileceği (Çuhadar, 2012). İnternetin sunduğu alternatif ortam, öğretmen adaylarının gerçek anlamda tatmin eden sosyal ilişkilerden uzaklaşmasına yol açarak yalnızlık hissini artırır; bu da kişilerin daha fazla internet kullanmalarına neden olmaktadır (Odacı ve Çelik, 2013). Öğretmen adaylarının internet kullanımı, yalnızca okul ödevleriyle sınırlı kalmayıp, daha genel amaçlı etkinlikleri de kapsamaktadır. Bu durum, internet kullanımı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırmanın ortaya çıkmasına yol açmıştır (Chen ve ark.,2014). İnternet; etkileşim, hız, yaygınlık ve açıklık gibi özellikleriyle öne çıkmakta ve modern yaşamın neredeyse her alanına nüfuz etmiş durumda ve bu bağlamda, özellikle genç yetişkinler ve öğrenciler üzerinde akademik başarıdan yaşam tarzı tercihlerine kadar geniş bir yelpazede önemli etkiler yaratmakta ancak, aşırı ve sorunlu internet kullanımı ile internet bağımlılığı, beraberinde çeşitli olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır (Geng ve ark., 2018). İnternet kullanımı gün geçtikçe artış göstermekte ve bağımlılık haline gelmektedir ve sosyal kaygı benzeri problemler oluşturmaktadır (Kayış ve ark., 2016). Sosyal kaygı taşıyan öğretmen adayları, diğer insanların onlara karşı olacağı ya da onları dışlayacağı korkusunu sık sık hissederler ve sosyal sinyalleri genellikle küçümseme ya da düşmanlık şeklinde algılayabilirler (Liu ve ark. 2023). “Facebook, Instagram ve WhatsApp” gibi çevrimiçi iletişim uygulamaları ile sosyal ağ sitelerinin kullanımı, çoğunlukla arkadaşlarla bağlantıda kalma, yeni kişilerle tanışma ve sosyal etkinlikler hakkında bilgi edinme gibi sosyal amaçlarla teşvik edilmektedir ve bununla birlikte, çevrim içi sosyal etkileşimler, yüz yüze iletişime kıyasla daha mesafeli, daha anonim ve daha dolaylı bir iletişim biçimi sunar (Müller ve ark., 2020). Brand ve ark. (2016) internet kullanımının bağımlılık davranışının kapsamı içerisinde bulunup bulunmadığı hakkında hala tartışmaların devam ettiğini savunmaktadırlar. Sigerson, Cheung ve Cheng (2017) internet bağımlılığının genelde sosyal kaygı bozukluğuna ve internete olan bağımlılık düzeyinin bireydeki sosyal kaygı düzeyi artışı ile orantılı olduğunu belirtmişlerdir. Bağımlılık olarak kabul edilmesini savunan araştırmacılar, internet kullanımının engellenmesi sonucunda bireylerde meydana gelen kaygı benzeri belirtilere bakılarak bağımlılık göstergesi olduğunu savunmuşlardır (Kayış ve ark., 2016). İnternet platformlarının üniversitelerde daha aktif kullanılması üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin daha kaliteli bir eğitim alması açısından olumlu bir niteliktir fakat eğitim amaçları dışında kullanımın olumsuz yönde etkiler meydana getireceğini belirtmişlerdir (Sanchez-Fernandez ve ark., 2023). İnternet bağımlılığı ve sosyal kaygıyı inceleyen çalışmalar ile genç nesillere yol gösterici olacak, önderlik edecek, bilgi yönünden daha donanımlı bireyler yetiştirecek

olan öğretmen adaylarını ön plana çıkarmaktadır (Çuhadar, 2012). Yapılacak olan bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının internet bağımlılık düzeyleri ile sosyal kaygıları arasındaki ilişkilerini incelemektir. Literatür incelendiğinde daha önce öğretmen adaylarının internet bağımlılıklarının sosyal kaygıyı etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa ne denli etkilediğini ya da internet bağımlılıkla sosyal kaygının birbiriyle ne kadar ilişkili olduğuna dair sınırlı düzeyde çalışma olduğu görülmüştür. Öğretmen adayları, interneti genelde bilimsel bilgiye erişim, mesajlaşma ve sosyal medya kullanımı gibi çeşitli alanlarda etkin bir şekilde kullanmaktadır. İnternetin sağladığı bu kolaylıkların yanı sıra, sosyal hayat üzerindeki etkileri ve sosyal kaygı düzeyleri de bu araştırmanın kapsamı içerisinde ele alınmıştır. Çalışmada, öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya kullanım düzeyleri incelenmiş, sosyal medya kullanım sürelerinin sosyal kaygı üzerindeki etkileri değerlendirilmiş ve internet kullanım sürelerine bağlı olarak internet bağımlılık düzeyleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda, araştırmada incelenen değişkenler doğrultusunda bağımlılık faktörü dikkate alınarak analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak, sonraki bölümlerde literatür kapsamlı bir biçimde tartışılmış ve veriler ışığında yorumlar sunulmuştur.

1.6. Tezin Önemi

İnsanların ruh sağlığı açısından çok önemli olan konulardan birisi sosyalleşmedir ve insanların mutluluk düzeyleriyle sosyallığın ilişkili olduğu belirtilmiştir (Akboğa ve Gürkan, 2019). Çevrim içi sosyal etkileşim, yüz yüze iletişime göre daha mesafeli, daha anonim ve daha dolaylı bir sosyal temas biçimi sunar ve dolayısıyla bu durum, özellikle utangaç ya da sosyal kaygı yaşayan bireyler için avantaj sağlayabilir; zira bu kişiler çevrim içi ortamlarda sosyal bağlar kurup sürdürebilerek yaşam memnuniyetlerini artırabilirler (Müller ve ark., 2020). İnsan hayatında artık sosyalleşme anlayışı teknolojinin gelişmesiyle internet platformlarında sosyalleşmeye doğru gitmekte ve bu değişim de insanlarda internet bağımlılığına yol açmaktadır (Zorbaz ve Dost, 2014). Patolojik İnternet Kullanımı olarak da adlandırılan internet bağımlılığı, kişinin internet kullanımını kontrol edemediği ve bunun sonucunda psikolojik, sosyal veya işle ilgili zorluklarla karşı karşıya kaldığı durumu tanımlamaktadır (Chou ve ark., 2015). Öğretmen adayları ve üniversite öğrencilerinin medya etkilerine karşı daha duyarlı oldukları ve bağımlılık davranışları sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ayrıca, bu araştırmada öğretmen adaylarının bağımlılık yaşama ihtimalinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Wu ve ark., 2015). İnternet bağımlılığının ise sosyal hayatı olumsuz yönde

etkilediğine dair kanıtlar bulunmaktadır (Sigerson, Cheung ve Cheng., 2017). Chou ve Hsiao (2000), internetin aşırı kullanımının sağlık ve zaman yönetimi sorunlarına yol açabileceği ve ayrıca kullanıcılar için günlük aktivitelerini yürütmede veya çevrelerindeki diğer kişilerle iletişim ve etkileşim kurmada sorunlara yol açabileceği konusunda uyardılar. Young (1998), internet bağımlılığının yeni bir klinik hastalık ve post modern toplumun bir olgusu olduğunu belirtti ve internet bağımlılığının sekiz kriterini olduğunu belirtmiştir. Bunlar; (i) ruh halini kontrol etmek için internet kullanımı, (ii) aynı memnuniyet düzeyine ulaşmak için internette geçirilen sürenin artması, (iii) internet kullanımını azaltmak için tekrarlanan çaba, (iv) internet bağlantısının yokluğunda sinirlilik, depresyon veya hayal kırıklığının ortaya çıkması, (v) internet bağlantısı kullanıcının algıladığından daha uzun sürmesi, (vi) bir kullanıcının siber uzayda geçirdiği süre hakkında çevresine yalan söylemesi, (vii) bir kullanıcı internet'i diğer etkinliklere tercih ediyor olması ve (viii) internete güçlü bir bağlılığın oluşmasıdır. Problemlili internet kullanımından mustarip olan kişiler, günlük yaşam aktivitelerini olumsuz etkileyen internet üzerinde çok fazla zaman harcamakta ve çevrimiçi etkinlikleriyle ilgili olarak, siber uzaya kaçma ihtiyacı sergilerler ve internet kullanımlarını azaltmaya çalıştıklarında gergin hissederler (Dell'Oso ve ark., 2006). Liu (2015) tarafından yapılan çalışmada ise internete bağımlı olan bireyler yaş gruplarına göre sınıflandırılmış ve üniversite öğrencilerinin bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu, öğretmen adaylarında internet bağımlılığının da diğer üniversite öğrencilerine göre daha önem arz eden bir grup olacağı savunulmuştur.

İnternet kullanımını abartı sayılabilecek düzeylere çıkaran bireyler internet platformlarında sergilenen davranışlara da bağımlı olmaktadır (Kuss Kristensen ve ark., 2021). Awofala ve ark. (2022) internet bağımlılığının yeni yeni ünlenmeye başladığını ve yeni bir çalışma konusu olduğundan bahsetmektedirler. İnternet son yıllarda yaygın bir iletişim aracı olarak hayatımıza müdahil olmasıyla sosyal kaygısı olan bireyler için daha az stresli iletişim kurma olanağı oluşmuştur. (Prizant-Passal ve ark., 2016). İnternet üzerinden kurulacak iletişim, yüz yüze kurulacak bir iletişime göre daha kolay görülmekte ve sosyal kaygı problemi olan bir birey internet üzerinden insanlarla daha rahat etkileşime geçebilmektedir (Yücens ve Üzer, 2018). Yapılacak olan bu çalışmada öğretmen adaylarının interneti sosyalleşmek ya da farklı amaçlarla kullanımının bağımlılık haline dönüşüp dönüşmediğini belirlemek, bu araştırmanın önemini kapsamaktadır. Ayrıca internet bağımlılığıyla sosyal kaygı kavramlarının öğretmen adayları üzerindeki ilişki düzeyini belirlemek de bu araştırmanın önemini kapsamaktadır.

Öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya platformlarını kullanma sonucu bağımlılık ve sosyal kaygı problemleri ortaya çıkmaktadır. İnternet platformları ve sosyal medya platformları öğretmen adaylarının hayatlarında kolaylıklar oluşturulduğu düşünülmektedir. Bu tez öğretmen adaylarının internet ya da sosyal medya platformlarında geçirilen sürenin öğretmen adaylarında kaygı ya da bağımlılık sorunu oluşturup oluşturmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Tezin önemi ise öğretmen adaylarında internet bağımlılığı ve sosyal kaygı konularında farkındalık yaratacak bilgiler dâhilinde önlem almalarını sağlamak olacaktır. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre internet bağımlılıkları ile sosyal kaygı düzeyleri ne düzeyde olduğu tespit edilerek gelecekte öğretmen adaylarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Tezde öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya kullanım sürelerine ilişkin internet bağımlılık durumları incelenmiştir. İnternet bağımlılığı durumları da sosyal kaygı düzeyleriyle ilişkilendirilmiştir. Bir sonraki alt başlıkta araştırma içeriğini neden seçtiğimizi cevaplamaktadır. Araştırma içeriği literatürde internet bağımlılığı ve sosyal kaygı gibi önem arz edebilecek iki konunun beraber araştırıldığı çalışma sayısının yeterli olmadığı düşünülmüştür. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya kullanım düzeyleri, sosyal kaygı ve olası bağımlılık durumları açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, internetin ve sosyal medyanın bireylerin psikolojik ve sosyal yaşamları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.

1.7.Problem Durumu

İnternet insan yaşamının ayrılmaz bir objesi haline geldikçe hem bireyler hem de kurumlar açısından önemli sorunların kaynağı olma yolunda ilerlemektedir (Salehan ve Negahban, 2013). Son dönemlerde bilgi teknolojilerindeki hızlı ilerlemeler, yüksek hızlı internet bağlantılarının artması, erişimin kolaylaşması ve maliyetlerin azalması, interneti bireyler için hayatlarının her yerinde bulunan bir parça haline getirmiştir (Ong ve Tan, 2014). İnternetin bu hızlı yayılması, sadece teknolojik gelişmelerle kalmamış; sosyal medya, basılı medya, reklâmlar ve akran gruplarının yarattığı yoğun talep tarafından da büyük oranda desteklenmiştir. İnternet, her yerde aynı anda var olabilen bilgisayar ağlarını bir araya getirerek fiziksel alan engellerini ortadan kaldıran geniş bir iletişim ortamı oluşturmuş; böylece milyonlarca insanın sanal bir uzayda eş zamanlı buluşabilmesini sağlamıştır (Gül ve Diken, 2018). Bu özellikleri sayesinde internet, yalnızca teknik bir yenilik olmaktan çıkmış, etkileşim ve bilgi akışı için temel bir altyapı

sağlayan büyük bir dijital ekosistem haline gelmiştir. Araştırmacılar, okuldaki veya işteki aşırı düzeyde olduğu düşünülen internet kullanımının yanı sıra, güvensiz bağlanma stiline sahip öğretmen adaylarında internet bağımlılığının daha yüksek düzeylerde görülebileceğini ifade etmişlerdir (Wu ve ark., 2015). İnternetin gündelik yaşantımıza hızla girmesi, mühim bir yere sahip olması ve yaşantımızda kolaylık sağlaması gibi olumlu etkiler oluşmasına rağmen öğretmen adaylarında hatta diğer üniversite öğrencilerinde de bağımlılığa yol açmakta olduğu söylenmektedir (Liu, 2015). Üniversite öğrencileri internet üzerinden başka bireylerle sosyal ilişkiler oluşturma çabasına girmekte çünkü bu bağlantıyı yüz yüze kurmak internet üzerinden kurmaktan daha az kaygıya yol açmaktadır (Çuhadar, 2012). İnternet kullanımının hızla artması internetin problemlili kullanımı ve internet bağımlılığı (Block, 2008) gibi sorunlara neden olmaktadır. İnternet, çeşitli sosyal ağ ve eğlence olanakları sunsa da interneti aşırı derecede iş, sosyal ağ ve/veya eğlence amaçlı kullananların sayısının da arttığı görülmektedir (Chou ve ark., 2015). İnternet bağımlılığının bir tür teknolojik bağımlılık veya davranışsal bağımlılığın bir alt kümesi olarak görülebileceğini iddia etmektedir (Griffiths, 1998). İnternet bağımlılığı yaşayan bireyler, sanal dünyada daha fazla zaman harcadıkları için yüz yüze etkileşim imkânları azalır. Bu durum, gerçek sosyal ortamlarda nasıl davranacaklarını anlamada zorluk çekmelerine, sağlıklı ilişkiler kuramamaları ve ani tepkiler vermelerine sebep olabilir (Odacı ve Çelik, 2013).

Teknoloji, hayatı kolaylaştırıp toplumsal gelişmeye ve modernleşmeye olumlu katkı sağlarken, akıllı telefon ve internet bağımlılığı gibi meşguliyet derecesine varan aşırı kullanım ve yükümlülükleri ihmal etme ile karakterize edilen yeni davranış problemlerinin ortaya çıkmasına da neden olmuştur (Muslu ve Bolışık, 2009). Teknolojideki bu hızlı dönüşüm, insanların günlük yaşamlarında internete nasıl eriştiklerini, onu nasıl kullandıklarını ve ne ölçüde güvendiklerini yeniden şekillendirmektedir (Pantes, Szabo ve Griffiths, 2015). Teknolojideki bu hızlı dönüşüm, insanların günlük yaşamlarında internete nasıl eriştiklerini, onu nasıl kullandıklarını ve ne ölçüde güvendiklerini yeniden şekillendirmektedir. Teknoloji bağımlılığı, kaygı, depresyon ve yalnızlık dahil olmak üzere üç ortak risk faktörü ve üç ortak semptomu vardır (Sim ve ark., 2012). İlk olarak, geri çekilme, bir mobil cihaz (örneğin, oyun konsolu veya akıllı telefon) kullanılmadığında ajitasyon veya huzursuzluk deneyimini ifade eder. İkincisi, hoşgörü, tatmin hissetmek için teknoloji kullanımının süresini ve yoğunluğunu artırma ihtiyacını ifade eder. Üçüncüsü, bozulmuş işlevsellik, zayıf iş performansı ve sosyal izolasyon gibi bir veya daha fazla ana yaşam alanında teknoloji

kullanımının neden olduğu faaliyetlerde bozulma anlamına gelir. Teknoloji bağımlılığının sıklıkla depresyon, yalnızlık ve sosyal kaygı gibi psikososyal sorunlarla ilişkili olduğu görülmektedir (Burnay ve ark., 2015).

Aşırı internet kullanımının akademik performansta, işte ve sosyal ilişkilerde bozulmaya yol açabileceğini gösteren boylamsal kanıtlar vardır (Cheng, Sun ve Mak, 2015). Behiye ve Funda (2021) tarafından yapılan çalışma kızlarda teknoloji bağımlılığının sosyal kaygıyı nasıl etkilediğini belirlemektedir. Kızların teknoloji bağımlılığı ve sosyal kaygılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Teknoloji bağımlılığı toplam puan ortalamaları ile sosyal kaygı toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde ilişki olduğu ve sosyal kaygı arttıkça teknoloji bağımlılığının arttığı veya teknoloji bağımlılığı arttıkça sosyal kaygının da arttığı söylenebilir. Ayrıca Gökbulut (2019) lise öğrencilerinin sahip olma ile teknoloji bağımlılığı arasındaki ilişki başlıklı araştırmasında akademik başarısı yüksek öğrencilerin teknoloji bağımlılık düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiştir. İnternet bağımlılığı belirli fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlık sorunlarına neden olabilir. Literatürde interneti aşırı kullanan bireylerde baş ağrısı ve görme bozukluğu, uyku bozuklukları, obezite, karpal tünel, sırt ağrıları, duruş ve iskelet yapısı bozuklukları, fiziksel yorgunluk gibi fiziksel sağlık sorunlarının ortaya çıkabileceği belirtilmektedir (Ong ve Tan, 2014). Bazı araştırmacılara göre cinsiyet, İnternet bağımlılığında önemli bir faktördür ve erkek öğrencilerin internet bağımlısı olma olasılığı kız öğrencilere göre daha fazladır (Chou ve Hsiao, 2000; Tsai ve ark., 2009). Bu, cinsiyetin İnternet bağımlılığı düzeylerini etkilemediğini gösteren diğer araştırmalara aykırıdır (Chou ve ark., 2015). Batıgün ve Kılıç (2011) yaptıkları çalışmada, aylık gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, orta düzeyde gelire sahip öğrencilere göre daha yüksek internet bağımlılığı oranlarına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ustinavičienė ve ark. (2016) ergenlerle yaptıkları çalışmada, erkek öğrencilerin %10,6'sının ve kız öğrencilerin %7,7'sinin internet bağımlısı olduğunu ve internet bağımlılığı ile çevrimiçi oyun oynama arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Lam (2014) tarafından yapılan sistematik literatür incelemesinde, internet bağımlılığının uyku problemlerini etkilediği, kaygı ve strese ve nihayetinde depresyona neden olduğu, internet bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkinin kavramsal bir modelini ortaya koymuştur. İnternet kullanımını aşırıya kaçırarak bireylerde sosyal fobi, fazla duygusallık ve stresi olumsuz yönetme şeklinde bozukluklar meydana geldiği düşünülmektedir (Lai ve ark., 2015). İnternet ya da teknoloji bağımlılığıyla ilgili çok fazla çalışma yürütüldüğü, fakat internet bağımlılığı ve sosyal kaygının birlikte incelendiği araştırma sayısının ise yeterli

olmadığını görülmektedir (Prizant-Passal ve ark., 2016). Buradan yola çıkarak yapılacak olan bu çalışmada öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Daha önceki çalışmalar internet bağımlılığı ve sosyal kaygı başlıklarını ayrı ayrı ele almışlardır. Fakat iki başlığı bir arada ele alan çalışma sayısı yeterli bulunmamıştır. İnternetin yoğun kullanımına ilişkin önemli örneklerden biri sosyal medya bağımlılığıdır. Sosyal medyanın aşırı kullanımı, çeşitli psikolojik ve sosyal sorunları beraberinde getirmekte; bunlar arasında özellikle depresyon ve sosyal fobi öne çıkmaktadır. Öğretmen adayları interneti özellikle bilimsel bilgiye erişim, mesajlaşma ve sosyal medya kullanımı gibi alanlarda etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu araştırmada, internetin öğretmen adaylarının sosyal hayatları üzerindeki etkileri ve sosyal kaygı düzeyleri incelenmiştir. Öğretmen adaylarının internet ve sosyal medya kullanım düzeyleri, sosyal medya kullanım sürelerinin sosyal kaygı üzerindeki etkileri ve internet kullanım sürelerine bağlı internet bağımlılıkları araştırılmıştır.

1.8.Problem Cümlesi

Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerinde dış değişkenlerin bir etkisi var mıdır?

1.8.1. Alt Problemler

Öğretmen adaylarının;

- İnternet bağımlılık düzeyleri nedir?
- İnternet bağımlılık düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- Sosyal kaygı düzeyleri nedir?
- Sosyal kaygı düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- İnternet ve sosyal kaygı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 2024-2025 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümlerinde eğitim görmekte olan, tüm sınıf düzeylerindeki öğretmen adayları,

- İnternet bağımlılığı ve sosyal kaygı ölçekleri,
- Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması ile sınırlıdır.

1.10. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma;

- Öğretmen adayları, gönüllülük esasına veri toplama araçlarını, samimi ve içtenlikle cevapladıkları,
- İç anadoluda bulunan başka üniversitelerdeki öğretmen adaylarının benzer örf adet içerisinde buldukları düşünülerek varsayılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Araştırmanın bu kısmında öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerine ilişkin daha önce araştırmacılar tarafından yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalar yurtiçinde yapılmış ve yurt dışında yapılmış çalışmalar olmak üzere iki başlıkta altında incelenmiştir.

2.1. Yurtiçinde Yapılmış Çalışmalar

Ağırtaş ve Güler (2020) yürütmüş oldukları çalışmada internet bağımlılığı ve sosyal kaygıyı değişkenler açısından incelemiştir. Çalışma grubunu Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 298 üniversite öğrencisi oluşturmakta ve tarama çalışmasında uygulanan anketler doğrultusunda elde edilen sonuçlarda, üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif yönde doğrusal bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğretmen adaylarının internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir fark bulamamışlardır. Fakat sosyal kaygı bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Kızların sosyal kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Aktan (2018) araştırmasında sosyal medya kullanıcılarının sosyal kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma bulguları Aksaray üniversitesinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine nicel araştırma yöntemlerinden tarama çalışması ile elde edilmiştir. Sosyal medya kullanıcılarında sosyal kaygı alt faktörleri olan paylaşılan içerik, gizlilik, özdeğerlendirme kaygılarında yüksek düzeyde etkileşim kaygısında ise düşük düzeyde kaygı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Çalışmasında kız üniversite öğrencilerinin erkeklere nazaran sosyal medya kullanımında daha çok sosyal kaygı problemlerinin daha yüksek düzeye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Çuhadar (2012) yapmış olduğu çalışmada Türk devlet üniversitelerinden 1235 öğretmen adayının problemleri internet kullanımı ve sosyal etkileşim kaygısını araştırmıştır. Problemleri internet kullanımının öğretmen adayları tarafından ne denli kullanıldığını ve bağımlılık halini alıp almadığı konusunun, sosyal kaygı ile ilişkilendirilmesini ele almıştır. Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Çalışma değişkenler açısından incelenmiş ve bazı değişkenler açısından da anlamlı farklar bulunmuştur. Değişkenler arasındaki bağlantıyı saptamak amacıyla korelasyon ve regresyon analiz yöntemlerinden

faydalanmıştır. İnternet ve sosyal medya kullanımı arttıkça bağımlılığın artış gösterdiğini, bu bağımlılık artışının erkek öğretmen adaylarında kız öğretmen adaylarına göre daha sorunlu bir kullanım ortaya çıkardığını elde etmiştir.

Öztürk ve Özmen (2011) yapmış oldukları çalışma fen bilimleri, sınıf, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinden 453 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada internet bağımlılığı ölçeği ve utangaçlık ölçeği kullanılmışlardır. Araştırma sonuçlarında cinsiyet ve internet kullanımı değişkenine göre anlamlı farklar tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi değişkeninde anlamlı bir fark tespit edilememiştir. İnternet bağımlılığını internet kullanım amaçlarına göre incelenmiştir ve çevrimiçi oyun oynayan, çevrimiçi sohbet etkinliklerine katılan ve internet üzerinden program indiren öğrencilerin problemlili internet kullanımına daha yüksek düzeyde eğilim gösterdikleri saptamışlardır. İnternetin kaygı bozukluğu gib psikolojik sıkıntıların temelini problemlili internet kullanımı ve aşırı internet kullanımdan kaynaklandığını tespit etmişlerdir.

Tozkoparan ve Yılmaz (2018) tarafından 1217 öğretmen adayı hedef evren belirlenmiş fakat 722 öğretmen adayıyla çalışılmış olup öğrenmenin niteliği değişkeninin internet bağımlılığı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunamamışken, öğrenme açılığı değişkeninde negatif ve anlamlı bir fark tespit etmişleridir. Araştırmacılar yapmış oldukları çalışmada bir diğer etkileyici faktör olarak belirledikleri siber aylaklık ile internet bağımlılığı arasında pozitif ve anlamlı bir düzeyde ilişki görüldüğünü belirlemişlerdir. Siber aylaklık öğretmen adaylarının internet ya da sosyal medya platformlarında geçirilen verimsiz süreyi kapsamaktadır. Araştırmacılar öğretmen adaylarının internet ya da sosyal medya platformlarında boş geçirilen daha doğrusu verimsiz geçen zamanın internet bağımlılığını artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Odacı ve Çelik (2013) çalışmalarında sorunlu internet kullanımı sonucu ortaya çıkabilecek bazı psikolojik problemleri ele almışlardır. Araştırmaya üniversitede öğrenim görmekte olan 424 kişi katılım sağlamıştır. Nicel veri analizi yöntemlerinden tarama çalışması kullanılmıştır. Problemlili internet kullanımı utangaçlık ve saldırganlık faktörleriyle anlamlı düzeyde fark oluşturmuştur. Problemlili internet kullanımının bu başlıklarla anlamlı fark çıkarmaları sonucu araştırmacılar, gelecekte hazırlanması planlanan psikoeğitim programlarında sorunlu internet kullanımının çok önemli bir yer edinmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Akboğa ve Gürkan (2019) araştırma lise ve üniversite öğrencilerinin değişkenler açısından internet bağımlılığı ve sosyal kaygı bozukluklarını incelemişlerdir. Nicel

araştırma yöntemlerinden tarama çalışması yapmışlardır. Verilerin analizi kısmında parametrik testlerden yararlanmışlardır. Çalışmanın sonuç kısmında üniversite ve lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmacılar yaşam doyumu faktöründe internet bağımlılığı ve sosyal kaygı bozukluklarıyla ilişkilendirmişlerdir. Fakat anlamlı bir ilişki bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Literatürdeki çalışmalar, internet bağımlılığı ile sosyal kaygı arasında öğretmen adayları ve üniversite öğrencileri bağlamında güçlü ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ağırtaş ve Güler (2020), internet bağımlılığı ile sosyal kaygı arasında orta düzeyde pozitif ilişki bulmuş; cinsiyete göre sosyal kaygıda anlamlı fark tespit etmiş ancak internet bağımlılığında fark bulmamıştır. Aktan (2018), sosyal medya kullanıcılarında özellikle içerik paylaşımı, gizlilik ve özdeğerlendirme alanlarında yüksek kaygı olduğunu ve kız öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Çuhadar (2012), öğretmen adaylarında problemlili internet kullanımı ile sosyal kaygı arasında anlamlı ilişki saptamış ve bu ilişkinin özellikle erkeklerde daha belirgin olduğunu göstermiştir. Öztürk ve Özmen (2011), internet bağımlılığı ile utangaçlık arasında anlamlı ilişki bulmuş; çevrimiçi oyun, sohbet ve program indirme gibi etkinliklerin problemlili internet kullanımını artırdığını ortaya koymuştur. Tozkoparan ve Yılmaz (2018), siber aylaklık ile internet bağımlılığı arasında pozitif ilişki belirlemiş ve verimsiz çevrimiçi zamanın bağımlılığı artırdığını raporlamıştır. Odacı ve Çelik (2013), problemlili internet kullanımının utangaçlık ve saldırganlıkla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Son olarak Akboğa ve Gürkan (2019), lise ve üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasında pozitif ilişki bulunurken, yaşam doyumu değişkeni ile anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir.

2.2. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Al-harby ve ark. (2021) çalışmasında, üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki bağlantıyı incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmacılar korona virüs salgını ve buna bağlı olarak uygulanan kısıtlamalar doğrultusunda, internet bağımlılığını arttırmış; insanların zamanlarını geçirmek için internete başvurmalarına, internet kullanım sürelerinin artmasına ve özellikle öğretmen adayları olmak üzere bireylerin tutumlarının değişmesine sebep olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma, rastgele seçilen 462 erkek ve kız öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeyleriyle internet bağımlılık

düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Öğretmen adaylarının sosyal kaygı ve internet bağımlılığı düzeyinde cinsiyete bağlı istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olmadığını görmüşlerdir.

Awofala ve ark., (2022) 300 öğretmen adayıyla yapılan bu çalışmada cinsiyet değişkeni üzerinde durulmuş olup, internet bağımlılığı ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ve erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde internet bağımlılığı gösterdiğini söylemişlerdir. Elde edilen bulgular sonucunda cinsiyet değişkeninin internet bağımlılığı olgusunda önemli bir madde olduğunu savunmuşlardır. Bir diğer değişken olan not ortalamasının da öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturduğunu elde etmişlerdir. Elde edilen bu anlamlı fark matematik ve sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında negatif bir ilişki içermekte olduğunu savunmuşlardır. İnternet bağımlılığı not ortalaması tahmininde önemli bir etken olmuştur.

Essel ve ark., (2022) gün geçtikçe öğretmen adaylarının internet bağımlılığı artmakta ve artış sonucu görülen ruh sağlığı bozukluklarına olan etkisiyle bu konu üzerine yapılan çalışmalar da giderek artış göstermektedir. Araştırmacılar da bu artışı göz önünde bulundurarak internet bağımlılığının sebep olduğu ruhsal faktörleri incelemişlerdir. Gana ülkesinde öğrenim görmekte olan 405 öğretmen adayıyla yapılan bu çalışmada internet bağımlılığının depresyon, yaşam doyumu, öz saygı ve yalnızlık değişkenleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İnternet bağımlılığı değişkenler açısından incelenmiş, depresyon değişkeninin en az bağımlılık yapan faktör olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Amaç doğrultusunda anket bulguları, yalnızlığın insanların internet bağımlılık düzeylerini en çok arttıran değişken olduğunu göstermektedir.

Kuss ve Griffiths (2017) internet üzerinden erişim sağlanabilen sosyal medya platformları kullanımını bireyler üzerinde ne derece bağımlılık yaptığını araştırmışlardır. Araştırmada araştırılan bir diğer konu ise akıllı telefon bağımlılığı olmuştur. Araştırmacılar sosyal medya platformlarının çok çeşitli ve değişkenlik gösteren bir yapı olduğunu, bu sebeple facebook uygulamasının ne kadar eski olmasına rağmen hala insanlar tarafından çok kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmada sosyal medya kullanımı ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki bulunamamıştır. Araştırmacılar akıllı telefon bağımlılığının da sosyal medya bağımlılığının bir objesi olabileceğini belirtmişlerdir.

Liu (2015) öğretmen adaylarının internet üzerinden sorunlu internet kullanımı davranışlarını demografik değişkenler açısından tespit etmeye yönelik bir çalışma

yürütmüştür. Araştırmasında nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama çalışmasını kullanmıştır. Çalışma bulgularında öğretmen adaylarının çevrim içi geçirdikleri zaman, günde en az 4 saat veya daha fazla olarak tespit edilmiştir. Diğer bir demografik değişken olana cinsiyete baktıklarında ise erkek ve kız öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir. Genel olarak öğretmen adaylarının çevrimiçi davranışlarına bakılmış ve şimdilik bağımlılık problemi yaratacak önemli bir endişeye rastlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Vannucci ve ark. (2017) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaş aralığı 18-22 olan, içerisinde üniversite öğrencileri ve öğretmen adaylarının da yer aldığı 563 kişiden oluşan bir çalışma yapmışlardır. Sosyal medya kullanıcılarının sosyal kaygı belirtileri ve sosyal kaygıları ile alakalı diğer bozuklukları incelemek adına katılımcılara anket çalışması yapmışlardır. Sosyal medyanın öğretmen adayları tarafından fazlaca benimsendiğini ve hayatlarında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma yaş, cinsiyet, ırk ve eğitim düzeyi değişkenleri açısından incelenmiştir. Çalışmacılar sosyal medya kullanımının sosyal kaygı düzeyine etkisinde cinsiyet değişkeninin anlamlı bir fark oluştururken; yaş, ırk ve eğitim düzeyi değişkenlerinin anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna varmışlardır. Cinsiyet değişkeninde erkekler kızlardan daha fazla sosyal medya kullanmaktadırlar. Araştırmacıların elde ettiği bir diğer sonuç ise sosyal medya kullanımında artış meydana geldiği takdirde sosyal kaygının da artacağı yönündedir.

Literatürde yapılan çalışmalar, öğretmen adayları arasında internet bağımlılığı ve sosyal kaygının önemli bir araştırma konusu hâline geldiğini göstermektedir. Al-harby ve ark. (2021), pandemi sürecinin internet kullanımını artırdığını ve sosyal kaygı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu; ancak cinsiyete bağlı bir farklılık görülmediğini ortaya koymuştur. Buna karşın Awofala ve ark. (2022), erkek öğretmen adaylarının kızlara göre daha yüksek internet bağımlılığı seviyelerine sahip olduğunu ve cinsiyetin anlamlı bir değişken olduğunu belirtmiştir. Ayrıca not ortalamasıyla internet bağımlılığı arasında negatif ilişki tespit etmişlerdir. Essel ve ark. (2022) ise internet bağımlılığının öğretmen adaylarında ruh sağlığı değişkenleriyle ilişkisini incelemiş ve yalnızlığın bağımlılığı en çok artıran faktör olduğunu bulmuştur. Kuss ve Griffiths (2017), sosyal medya ve akıllı telefon kullanımının bağımlılık potansiyelini vurgulamış; ancak sosyal medya kullanımında cinsiyet farkı bulmamıştır. Liu (2015), öğretmen adaylarının çevrimiçi kalma sürelerinin yüksek olmasına rağmen henüz ciddi bir bağımlılık riski taşımadıklarını ve cinsiyete göre anlamlı fark bulunmadığını belirtmiştir. Vannucci ve ark. (2017) ise sosyal medya kullanımının sosyal kaygıyı artırdığını ve

cinsiyetin sosyal medya kullanımında anlamlı bir değişken olduğunu, erkeklerin kızlara kıyasla daha fazla sosyal medya kullandığını göstermiştir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Methot

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemi, çalışma evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin süreç ele alınmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Bu çalışmada öğretmen adaylarının internet bağımlık düzeyleri ve kaygı düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla bu çalışmada, kesitsel tarama modeli olarak bilinen nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu model, mevcut koşulları tanımlamak, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve bir grup içindeki eğilimleri belirlemek için özellikle eğitim araştırmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Nicel araştırma, veri toplama ve analiz süreçlerini sistematik bir şekilde yürütüp sayısal sonuçlar elde etmeyi amaçlamıştır. Bu yöntem genellikle sosyal bilimler ve eğitim alanlarında hipotezleri test etmek ve elde edilen bulguları benzer örneklem gruplarına genellemek için tercih edilmektedir (Fraenkel ve ark., 2012).

3.3. Evren ve Örneklem

Evren, bir araştırmanın odaklandığı tüm bireyler, gruplar, nesnelere veya olayların genelidir ve çalışmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan tüm unsurları içermektedir (Büyüköztürk ve ark., 2008). Popülasyonlar iki ana kategoriye ayrılabilir: (i) hedef evren ve (ii) araştırma evreni. Hedef evren, örneğin Türkiye'deki tüm öğretmen adaylarını kapsarken, araştırma evreni Orta Anadolu Bölgesinde öğrenim gören öğretmen adaylarını temsil etmektedir.

Bu araştırmanın evrenini Eğitim Fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın hedef evreni ise İç Anadolu bölgesi (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi) Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları tarafından oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini Fen Bilimleri Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümlerinde eğitim gören, tüm sınıf düzeylerinde öğretmen adayları oluşturulmuştur. Araştırmanın uygulanacağı öğretmen adayları basit seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Tablo 3.1'de araştırmaya katılım sağlayan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 3. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bölüm	Sınıf Düzeyi	Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
Fen Bilgisi Öğretmenliği	1. Sınıf	5	4	9
	2. Sınıf	33	2	35
	3. Sınıf	38	15	53
	4. Sınıf	26	6	32
	Toplam	102	27	129
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	1. Sınıf	15	8	23
	2. Sınıf	83	18	101
	3. Sınıf	52	24	76
	4. Sınıf	60	32	92
	Toplam	210	82	292
Toplam	1. Sınıf	20	12	32
	2. Sınıf	116	20	136
	3. Sınıf	90	39	129
	4. Sınıf	86	38	124
	Toplam	312	109	421

Tablo 3.1’de ankete bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sayıları analiz edilerek gösterilmektedir. Tablo 3.1’de görüldüğü üzere çalışmaya 421 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Araştırmaya Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünden 27 erkek, 102’si kız olmak üzere toplam 129 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Katılımcı öğretmen adaylarından 9 öğretmen adayı 1. Sınıf, 35 öğretmen adayı 2.Sınıf, 53 öğretmen adayı 3.Sınıf, 32 öğretmen adayı 4. Sınıf olarak katılım sağlamıştır. İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünden 82 erkek 210’u kız olmak üzere toplam 292 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Katılımcı öğretmen adaylarından 23’ü 1. sınıf, 101 öğretmen adayı 2. sınıf, 76 öğretmen adayı 3. Sınıf, 92 öğretmen adayı 4.sınıf olarak katılım sağlamıştır. Tablo 3.2’de araştırmaya katılım sağlayan öğretmen adaylarının not ortalamaları verilmiştir.

Tablo 3. 2. Katılımcı Öğretmen Adaylarının Not Ortalamaları

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss
Not Ortalaması	421	1.97	3.78	2.979	0.335

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının not ortalaması en yüksek 3.78’dir. En az not ortalaması skorunun 1.97 görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının not ortalamasının 2.979 olduğu görülmektedir. Tablo 3.3’te katılımcı öğretmen adaylarının internette harcadıkları zaman aralıkları verilmiştir.

Tablo 3.3. Katılımcıların İnternette Harcadıkları Zaman Aralıkları

	Zaman	f	%
Sosyal medyada ortalama harcanan zaman	1 saatten az/gün	11	2.6
	1-3 saat/gün	120	28.5
	3-5 saat/gün	193	45.8
	5-7 saat/gün	77	18.3
	7 saatten fazla/gün	20	4.8
Akıllı telefon kullanma süresi	1 saatten az	3	0.7
	1-3 saat	61	14.5
	3-5 saat	138	32.8
	5-7 saat	161	38.2
	7 saatten fazla	58	13.8
Gün içerisinde internet kullanımı	08:01-16:00	21	5.0
	16:01-00:00	363	86.2
	00:01-08:00	37	8.8

Tablo 3.3'te öğretmen adaylarının sosyal medyada harcadıkları ortalama zamanı, akıllı telefon kullanma süreleri ve gün içerisinde internet kullanım süreleri analiz edilmiştir. Öğretmen adayları arasında sosyal medyada ortalama harcanan zamana günde 1 saatten az şıkkını tercih eden 11 tane katılımcı bulunmaktadır. En fazla tercih edilen ikinci şık olan günde 1 ile 3 saat arasının ise 120 öğretmen adayı tarafından işaretlenmekte olduğu görülmektedir. Anketin bu bölümündeki en fazla skora sahip olan şık 3 ile 5 saat arası olmakla beraber bu şıkkı da 193 öğretmen adayının tercih ettiği görülmektedir. Diğer bir şık olan günde 5 ile 7 saat arası 77 öğretmen adayı tarafından tercih edilmiştir. Sosyal medyada ortalama harcanan zaman alt başlığında son olarak günde 7 saatten fazla şıkkını tercih eden 20 öğretmen adayı olduğu görülmektedir. Diğer bir alt başlık olan akıllı telefon kullanma süresinde 1 saatten az şıkkını tercih eden öğretmen adayı sayısının 3 kişi olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarından 61 birey 1 ile 3 saat arası akıllı telefon kullandığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 138 tanesi ise günde 3 ile 5 saat arası akıllı telefon kullandığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları tarafından en fazla tercih edilen zaman aralığı günde 5 ile 7 saat arası akıllı telefon kullandığını belirtmiştir. Son olarak 58 öğretmen adayı günde 7 saatten fazla akıllı telefonda zaman harcadığını belirtmektedir. Öğretmen adaylarının gün içerisinde interneti kullandıkları zaman dilimlerine bakacak olursak, 08:01-16:00 saatleri aralığını 21 öğretmen adayı, 16:01-00:00 aralığını 363 öğretmen adayı, 00:01-08:00 aralığını ise 37 katılımcının işaretlediği görülmektedir. Tablo 3.4'te katılımcı öğretmen adaylarının annelerinin çalışma durumları verilmiştir.

Tablo 3. 4. Katılımcıların Annelerinin Çalışma Durumu

Anne Çalışma Durumu	f	%
Çalışıyor	83	19.7
Çalışmıyor	338	80.3

Tablo 3.4'te çalışmaya katılım gösteren öğretmen adaylarının % 19.7 yani 83 bireyin annesi çalışmaktadır. Annesi çalışmayan öğretmen adayları ise araştırmanın % 80.3 yani 338 katılımcı olduğu görülmektedir. Tablo 4.5'te katılımcı öğretmen adaylarının aile gelir düzeyleri verilmiştir.

Tablo 3. 5. Katılımcıların Aile Gelir Düzeyleri

Aile gelir düzeyi	f	%
0-15.000/Ay	46	10.9
15.001-30.000/Ay	115	27.3
30.001-45.000/Ay	79	18.8
45.001-60.000/Ay	80	19.0
60.001-75.000/Ay	49	11.6
75.001-90.000/Ay	52	12.4

Tablo 3.5 katılımcıların aile gelir düzeyi aralıklarına bakacak olursak, ayda 0-15.000 TL aralığında gelir düzeyi şikkını seçmiş olan öğretmen adayı sayısının 46 katılımcı olduğu görülmektedir. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 10.9 oluşturmaktadır. Ayda 15.001-30.000 aralığı en fazla işaretlenen şık olmakla birlikte, 115 katılımcı öğretmen adayı bu kitleyi oluşturmaktadır. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 27.3'ünü oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 79 öğretmen adayı ailesinin ayda 30.001-45.000 aralığında gelire sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 18.8'ini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 80'i aile gelirlerinin ayda 45.001-60.000 aralığında olduğunu belirtmişlerdir. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 19.0'ını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 49'u aile gelirlerinin ayda 60.001-75.000 aralığında olduğunu belirtmişlerdir. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 11.6'sını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 52'si aile gelirlerinin ayda 75.001-90.000 aralığında olduğunu belirtmişlerdir. Bu aralık toplam katılımcı öğretmen adayının % 12.4'ünü oluşturmaktadır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında belirtilen problem cümlelerinin öğretmen adaylarının bildirimlerine göre değerlendirmesi amacıyla, kişisel bilgi formu, Young İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı ölçeği

Bu araştırmada öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla anket uygulaması yapılmıştır. Öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeylerini tespit etmek amacıyla Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (SAS-SMU) kullanılmıştır. Ölçek üniversite öğrencilerinin sosyal medya platformlarını kullanmaları sonucu sosyal kaygı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Alkış, Kadirhan ve Şat (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı dört faktör (paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik kaygısı, etkileşim kaygısı ve öz değerlendirme kaygısı) ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracı beşlik likert yapıdadır. Ölçeği oluşturan faktörlerin Cronbach alfa değerlerinin 0.80 ile 0.92 arasındadır. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. 6. Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği Örnek Maddeler

Örnek Maddeler	Cronbach Alpha
Sosyal medyada insanların benimle ilgili olumsuz düşüncelerinden endişe duyarım.	
Sosyal medyada benim iznim olmadan kişisel alanıma erişim sağlanması durumu beni endişelendirir.	0.80 ile 0.92 aralığında
Sosyal medyada yeni tanıştığım kişilerle konuşurken endişelenirim.	
Sosyal medyada başkalarıyla ilk kez tanıştığımda gerilirim.	
Sosyal medyada kişisel bilgilerimin başkaları tarafından ele geçirilebileceği ihtimali beni kaygılandırır.	

Tablo 3.6’da sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı ölçeğinde yer alan maddelerden bazıları verilmiştir. Ölçeğin cronbach alpha değeri 0.80 ile 0.92 arasında yer almaktadır.

3.4.2. Young internet bağımlılık ölçeği (YİBÖ)

İnternet Bağımlılık Ölçeği; bireylerin internet ve teknoloji bağımlılığının olup olmadığını ve varsa ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (Young, 2009). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması Bayraktar (2001) tarafından yapılan “Young İnternet Bağımlılık Ölçeği” kullanılmıştır. İnternet Bağımlılık Ölçeği 20 sorudan oluşan bir ölçektir. Testin standardize edilmiş. Ölçeğin orijinalinde Alpha değeri açısından güvenilirliğinin 0.91, Spearman Brown değeri açısından da 0.87 değerindedir. Ölçek soruları altılı likert tipte; "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Ara sıra",

"Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" seçenekleri ile yanıtlanmaktadır. Sorular internet bağımlılığına yönelik; belirginlik, aşırı kullanma, işi ihmal etme, beklenti, kontrol eksikliği ve sosyal hayatı ihmal etme faktörlerini ortaya koymaktadır. Ölçek maddelerine ait örnekler Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.7. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeler

Örnek Maddeler	Alpha	Spearman Brown
Ne sıklıkta planladığınızdan daha fazla sürede internette kalıyorsunuz? (Aşırı kullanma)		
Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz? (Kontrol eksikliği)		
Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder? (İşi ihmal etme)	0.91	0.87
Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır? (Aşırı kullanma)		
Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz? (Sosyal hayatı ihmal etme)		

Young internet bağımlılığı ölçeğine yönelik örnek sorulardan bazıları yukarıda verilmiştir. Örnek naddeler tablosunda alpha değeri 0.91 ve spearman Brown değerinin de 0.87 olduğu görülmektedir.

3.4.3. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemek için, cinsiyet, yaş, branş ve sınıf düzeyleri gibi bilgilerin yer aldığı form kullanılmıştır. Ayrıca bilgisayara olan ilgi düzeylerini ve internete erişim imkanlarını belirlemek için ise kendine ait sürekli kullandığı bir bilgisayar olup olmadığı, son bir haftada bilgisayar kullanma süresi, bilgisayar kullanma düzeyi, internete erişim sağladığı yer ve internete erişim sağladığı aracı içeren değişkenler yer almıştır.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verilerini 2024-2025 eğitim- öğretim yılı bahar döneminde Türkiye'nin Kırşehir, Aksaray ve Kırıkkale şehirlerinde bulunmakta olan devlet üniversitelerinde Fen Bilimleri ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 421 öğretmen adayından toplanmıştır. Veri toplama sürecinde uygulama yapılması planlanan üniversitelerden gerekli izinler temin edilmiştir. Uygulanan anketin ilk sayfasında öğretmen adaylarının demografik özelliklerine yönelik soruları cevaplamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının toplam ankete ayırması

beklenen süre 15-20 dakika aralığı olmuştur. Öğretmen adaylarından birçoğu belirtilen süreden daha az bir vakitte tamamlamışlardır. Uygulanması planlanan anketler için de anketi geliştirmiş akademisyenlerden gerekli etik izinler alınmıştır. Ardından hedeflenen bölümlere ve sınıf düzeylerine tamamen gönüllülük esasına dayanarak ve daha içten sonuçlar elde etmek adına yüz yüze uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin test edilmesi için, mod, medyan, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ayrıca 30 ve üzerine örneklem büyüklüklerinde kullanılan Kolmogorov-Smirnov değeri incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Verilerin yorumlanmasında; betimsel analizlerde aritmetik ortalama ve standart sapma, ikili değişkenler için (örneğin, kız-erkek) t test uygulanmıştır. T testinin anlamlı çıkması durumunda ise Cohen'd etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca ikiden fazla değişkenlerin farklılığının yorumlanmasında ise (örneğin, sınıf düzeyi) ANOVA analizi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarının anlamlı çıkması durumunda ise Eta Kare (η^2) değeri hesaplanmıştır ve bu anlamlı farkın yönünün belirlenmesi için ise Post-Hoc analizlerinden olan Scheffé testi kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı alt boyutlarının belirlenmesinde kullanılan puan aralıkları şu şekildedir: İnternet bağımlılığı alt boyutlarından biri olan normal düzey, 0-30 puan aralığını kapsamaktadır. Hafif düzeyde internet bağımlılığı gösteren öğretmen adaylarının puanları 31-49 aralığında yer almaktadır. Orta düzeyde internet bağımlılığı ise 50-79 puan aralığı ile tanımlanmaktadır. Son olarak, 80-100 puan aralığında yer alan öğretmen adaylarının şiddetli düzeyde internet bağımlılığına sahip olduğu ifade edilmektedir. Verilerin yorumlanmasında bu değerler kullanılmıştır (Bayraktar, 2001).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerini tespit etmek amacıyla uygulanan anketler sonucu elde edilen verilerin analiz sonuçları verilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.1 ile Tablo 4.21 arasında sunulmuştur. Normallik Varsayımlarına İlişkin Analiz Sonuçları Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4. 1. Normallik Varsayımlarına İlişkin Analiz Sonuçları

	Mod	Medyan	$\bar{x}$	Ss	Skewness	Kurtosis	Kolmogorov-Smirnov	
							Z	P
Sosyal Medya Kaygı (Genel)	2.480	2.666	2.670	0.676	0.088	0.167	0.037	0.193
İnternet Bağımlılığı (Genel)	25.000	32.000	33.002	13.970	0.343	-0.044	0.055	0.124

Tablo 4.1’de verilerin normallik dağılımları incelenmiştir. Katılımcı sayısının 30 ve üzeri olduğundan Kolmogorov-Smirnov testi incelenmiştir ve bu değer Sosyal Medya Kaygı Geneli ($Z=0.037$; $p>0.05$) ve İnternet Bağımlılığı Geneli ($Z=0.055$; $p>0.05$) için anlamlı olmadığı görülmüştür. Ortalama ($\bar{X}=2.670$), medyan (2.666) ve mod (2.480) değerleri birbirine oldukça yakın olup, bu durum dağılımın simetrik olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çarpıklık (Skewness=0.088) ve basıklık (Kurtosis=0.167) değerlerinin -1 ile +1 aralığında yer alması, dağılımın normal dağılıma yakın olduğunu desteklemektedir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ($Z=0.037$) elde edilen $p=0.193$ değeri .05’ten büyük olduğu için veri setinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Öte yandan mod medyan ve aritmetik ortalama değerlerinin birbirine yakın-eşit olması verilerin normal dağılım olduğunu göstermektedir. Sosyal medya araçlarını kullanma düzeyine ilişkin sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

4.1. Sosyal Medya Kaygı Düzeyine Yönelik Bulgular

Öğretmen adaylarının sosyal medyada sosyal kaygı düzeylerine ait bulgular, Tablo 4.2 ile 4. 11 aralığında verilmiştir.

Tablo 4. 2. Sosyal Medya Araçlarını Kullanma Düzeyine İlişkin Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	Düzye
Facebook	Kız	312	1.298	0.664	Hiç
	Erkek	109	1.614	0.951	Hiç
Twitter	Kız	312	2.362	1.344	Nadiren
	Erkek	109	2.642	1.566	Ara sıra
LinkedIn	Kız	312	1.397	0.752	Hiç
	Erkek	109	1.284	0.695	Hiç
Instagram	Kız	312	4.314	1.080	Her zaman
	Erkek	109	3.963	1.239	Genellikle
Foursquare	Kız	312	1.217	0.629	Hiç
	Erkek	109	1.220	0.657	Hiç
Google Plus (Google+)	Kız	312	2.942	1.507	Ara sıra
	Erkek	109	2.339	1.395	Nadiren

Tablo 4.2’ye bakıldığında fen ve matematik öğretmen adaylarının çeşitli sosyal medya platformlarını kullanım düzeyleri ve cinsiyete göre sosyal medya kaygı puanları betimsel olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular, sosyal medya araçlarının kullanım sıklığı açısından cinsiyetler arasında betimsel olarak ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Facebook kullanım düzeyleri incelendiğinde, kız katılımcıların ($\bar{X}$ =1.298; Ss=0.664) ve erkek katılımcıların ($\bar{X}$ =1.614; Ss=0.951) ortalama puanlarının her iki grupta da “hiç” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının facebook kullanımının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Twitter kullanımı açısından kızlar “nadiren” ($\bar{X}$ =2.362; Ss=1.344), erkekler ise “ara sıra” ($\bar{X}$ =2.642; Ss=1.566) düzeyinde kullanıma sahiptir. Bu bulgu, erkek katılımcıların twitter kullanımının kızlara kıyasla daha sık olduğunu göstermektedir. LinkedIn platformunun kullanımına bakıldığında hem kız ($\bar{X}$ =1.397; Ss=0.752) hem de erkek ($\bar{X}$ =1.284; Ss=0.695) katılımcıların bu aracı “hiç” kullanmadıkları görülmektedir. Benzer şekilde, Foursquare kullanımı da her iki cinsiyette “hiç” düzeyindedir. Instagram kullanım düzeyleri incelendiğinde, kız katılımcıların kullanım sıklığı ($\bar{X}$ =4.314; Ss=1.080) “her zaman”, erkek katılımcıların ise ($\bar{X}$ =3.963; Ss=1.239) “genellikle” düzeyindedir. Bu bulgu, instagram’ın her iki cinsiyet arasında da en yoğun kullanılan sosyal medya aracı olduğunu göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının en fazla kullandıkları sosyal medya platformunun Instagram olduğu, en az kullandıkları platformların ise foursquare, linkedin ve facebook olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının genelinde Facebook, LinkedIn ve Foursquare uygulamaları ise kullanılmamakta olduğu görülmektedir. Sosyal medya kaygısına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4. 3. Sosyal Medya Kaygısına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

	N	Min	Max	$\bar{x}$	Ss	Düzye
Paylaşılan İçerik Kaygısı	421	1.00	5.00	2.352	0.826	Nadiren
Gizlilik Kaygısı	421	1.00	5.00	3.607	0.900	Genellikle
Etkileşim Kaygısı	421	1.00	5.00	2.353	0.836	Nadiren
Özdeğerlendirme Kaygısı	421	1.00	5.00	2.483	0.906	Nadiren
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	421	1.00	4.86	2.670	0.676	Ara sıra

Tablo 4.3 incelendiğinde fen ve matematik öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımına bağlı olarak yaşadıkları kaygı düzeyleri, dört alt boyut ve genel puanlar üzerinden betimsel istatistiklerle değerlendirilmiştir. Betimsel analiz sonuçlarına göre, katılımcıların paylaşılan içerik ($\bar{X}$ =2.352; Ss=0.826), etkileşim ($\bar{X}$ =2.353; Ss=0.836) ve özdeğerlendirme ($\bar{X}$ =2.483; Ss=0.906) alt boyutlarında “nadiren” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının sosyal medyada paylaştıkları içerikler, etkileşim ve özdeğerlendirme konusunda düşük düzeyde kaygı yaşadıklarını göstermektedir. Gizlilik alt boyutuna ilişkin ortalama puan ($\bar{X}$ =3.607; Ss=0.900), katılımcıların bu konuda “genellikle” düzeyinde kaygı duyduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal medyada kişisel bilgilerin gizliliği ve mahremiyeti konusundaki endişelerin diğer faktörlere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Genel sosyal medya kaygısı puan ortalaması ($\bar{X}$ =2.670; Ss=0.676) ise katılımcıların sosyal medya ile ilişkili genel kaygı düzeylerinin “ara sıra” düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal medya kaygısının öğretmen adayları arasında çok yaygın veya yüksek düzeyde olmadığını, ancak özellikle gizlilik boyutunda daha belirgin hissedildiğini göstermektedir. Sosyal medya kaygı puanlarının cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçları Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4. 4. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	df	t	p	Cohen d
Paylaşılan İçerik Kaygısı	Kız	312	2.376	0.805	419	1.020	0.308	-
	Erkek	109	2.283	0.882				
Gizlilik Kaygısı	Kız	312	3.725	0.880	419	4.652	0.000*	0.518
	Erkek	109	3.269	0.877				
Etkileşim Kaygısı	Kız	312	2.384	0.839	419	1.253	0.211	-
	Erkek	109	2.267	0.824				
Özdeğerlendirme Kaygısı	Kız	312	2.498	0.919	419	0.580	0.562	-
	Erkek	109	2.440	0.870				
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	Kız	312	2.717	0.663	419	2.423	0.016*	0.270
	Erkek	109	2.536	0.698				

*p<0.05 anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.4 incelendiğinde sosyal medya kaygı puanlarının cinsiyet değişkenine göre Sosyal Medya Kaygısı Genelinde cinsiyet değişkenine göre fark olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı düzeylerinin cinsiyet

değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testleri uygulanmıştır. Paylaşılan içerik alt boyutunda kız katılımcıların ($\bar{X}$ =2.376; S_s =0.805) erkek katılımcılardan ($\bar{X}$ =2.283; S_s =0.882) daha yüksek ortalama puana sahip oldukları görülse de bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t =1.020; p =0.308>0.05). Benzer şekilde etkileşim ve özdeğerlendirme alt boyutlarında gruplar arası ortalama puanları arasında fark olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Gizlilik alt boyutunda ise cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t =4.652; p <0.001). kız katılımcılar ($\bar{X}$ =3.725; S_s =0.880), erkek katılımcılara ($\bar{X}$ =3.269; S_s =0.877) kıyasla daha yüksek gizlilik kaygısı yaşamaktadır. Bu farkın etki büyüklüğü orta düzeydedir (Cohen's d =0.518), bu da cinsiyetin gizlilik kaygısı üzerinde anlamlı ve kayda değer bir etkisi olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde genel olarak sosyal medya kaygısı puanları açısından anlamlı bir farklılık gözlenmiştir (t =2.423; p =0.016). Kız katılımcılar ($\bar{X}$ =2.717; S_s =0.663), erkek katılımcılardan ($\bar{X}$ =2.536; S_s =0.698) daha yüksek sosyal medya kaygısı düzeyine sahiptir. Ancak bu farkın etki büyüklüğü küçük düzeydedir (Cohen's d =0.270), bu da cinsiyetin genel kaygı düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olsa da pratikte sınırlı bir fark yarattığını göstermektedir. Sosyal medya kaygı puanlarının bölüm değişkenine göre analiz sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4. 5. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

	Bölüm	N	$\bar{x}$	S_s	df	t	p
Paylaşılan İçerik Kaygısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	129	2.351	0.822	419	-0.025	0.980
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	292	2.353	0.828			
Gizlilik Kaygısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	129	3.691	0.928	419	1.278	0.202
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	292	3.569	0.887			
Etkileşim Kaygısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	129	2.361	0.806	419	0.128	0.898
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	292	2.350	0.850			
Özdeğerlendirme Kaygısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	129	2.434	0.881	419	-0.747	0.456
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	292	2.505	0.917			
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	Fen Bilgisi Öğretmenliği	129	2.685	0.670	419	0.297	0.767
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	292	2.663	0.679			

Tablo 4.5'te öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasında sosyal medya kaygısı düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya

koymuştur. Paylaşılan içerik ($t=0.025$; $p=0.980$), gizlilik ($t=1.278$; $p=0.202$), etkileşim kaygısı ($t=0.128$; $p=0.898$) ve özdeğerlendirme ($t=-0.747$; $p=0.456$) alt boyutlarında bölümler arasında fark olmasına rağmen bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde genel olarak sosyal medya kaygısı puanları açısından da fen bilgisi öğretmen adayları ($\bar{X}=2.685$; $Ss=0.670$) ile ilköğretim matematik öğretmen adayları ($\bar{X}=2.663$; $Ss=0.679$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=0.297$; $p=0.767$). Bu bulgular, öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre değişmediğini ve bölüm değişkeninin sosyal medya kaygısı üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak sosyal medya kaygı alt faktörlerinin bölüm değişkenine göre analiz sonuçlarına baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı puanlarını bölüm değişkenine göre inceleyecek olduğumuzda; paylaşılan içerik kaygısının fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Fakat paylaşılan içerik kaygısı faktöründe ilköğretim matematik öğretmenliği lehine bir sonuç olduğu görülmektedir. Gizlilik kaygısının fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Gizlilik kaygısı faktöründe fen bilgisi öğretmenliği lehine bir sonuç olduğu görülmektedir. Etkileşim kaygısının fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Lakin etkileşim kaygısı faktöründe fen bilgisi öğretmenliği lehine bir sonuç olduğu görülmektedir. Öz değerlendirme kaygısının fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Öz değerlendirme kaygısı faktöründe ilköğretim matematik öğretmenliği lehine bir sonuç olduğu görülmektedir. Genel sosyal medya kaygısının öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı puanlarına katkısına bakıldığında fen bilimleri öğretmenliği lehine bir sonuç görülmektedir. Sonuç olarak paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik kaygısı, etkileşim kaygısı, öz değerlendirme kaygısı ve sosyal medya kaygısı faktörlerinde anlamlı bir farklılık görülememiştir ($p>0.05$). Sosyal medya kaygı puanlarının sınıf düzeyine göre analiz sonuçları tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4. 6. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	F	P
Paylaşılan İçerik Kaygısı	1.Sınıf	32	2.187	0.918	0.765	0.514
	2.Sınıf	136	2.379	0.774		
	3.Sınıf	129	2.406	0.849		
	4.Sınıf	124	2.309	0.833		
Gizlilik Kaygısı	1.Sınıf	32	3.612	0.933	1.185	0.315
	2.Sınıf	136	3.600	0.823		
	3.Sınıf	129	3.714	0.889		
	4.Sınıf	124	3.501	0.980		
Etkileşim Kaygısı	1.Sınıf	32	2.328	0.875	1.519	0.209
	2.Sınıf	136	2.416	0.838		
	3.Sınıf	129	2.418	0.839		
	4.Sınıf	124	2.224	0.814		
Özdeğerlendirme Kaygısı	1.Sınıf	32	2.385	0.803	1.188	0.314
	2.Sınıf	136	2.522	0.870		
	3.Sınıf	129	2.571	0.960		
	4.Sınıf	124	2.376	0.908		
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	1.Sınıf	32	2.595	0.611	1.511	0.211
	2.Sınıf	136	2.701	0.622		
	3.Sınıf	129	2.744	0.695		
	4.Sınıf	124	2.578	0.722		

Tablo 4.6’da sosyal medya kaygı puanlarının sınıf değişkenine göre incelenmesi sonucu anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı puanlarında paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik kaygısı, etkileşim kaygısı, öz değerlendirme kaygısı ve sosyal medya kaygısı faktörlerinin herhangi bir etkisi olmadığı görülmektedir. Sınıf düzeylerine göre 3. Sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal medya kaygı puanlarının sosyal medyada harcanan zamana göre analiz sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4. 7. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Sosyal Medyada Harcanan Zamana Göre Analiz Sonuçları

	Sosyal medyada harcanan zaman (günde)	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	η^2	Fark
Paylaşılan İçerik Kaygısı	3 saatten az (a)	131	2.202	0.805	2.905	0.035*	.020	a-b
	3-5 saat (b)	193	2.472	0.814				
	5-7 saat (c)	77	2.306	0.811				
	7 saatten fazla (d)	20	2.357	0.997				
Gizlilik Kaygısı	3 saatten az (a)	131	3.590	0.957	2.275	0.079	-	-
	3-5 saat (b)	193	3.707	0.863				
	5-7 saat (c)	77	3.462	0.856				
	7 saatten fazla (d)	20	3.300	0.956				
Etkileşim Kaygısı	3 saatten az (a)	131	2.272	0.796	1.321	0.267	-	-
	3-5 saat (b)	193	2.441	0.867				
	5-7 saat (c)	77	2.298	0.792				
	7 saatten fazla (d)	20	2.258	0.915				
Özdeğerlendirme Kaygısı	3 saatten az (a)	131	2.320	0.879	2.496	0.059	-	-
	3-5 saat (b)	193	2.594	0.919				
	5-7 saat (c)	77	2.458	0.863				
	7 saatten fazla (d)	20	2.583	1.008				
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	3 saatten az (a)	131	2.570	0.657	2.913	0.034*	0.021	a-b
	3-5 saat (b)	193	2.775	0.662				
	5-7 saat (c)	77	2.601	0.681				
	7 saatten fazla (d)	20	2.585	0.813				

*p<0.05 anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.7 incelendiğinde Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Sosyal Medyada Harcanan Zaman arasında istatistiksel olarak farkın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bu farka ilişkin post-hoc testi incelendiğinde 3 saatten az sosyal medyada zaman harcayanlar ($\bar{x}=2.570$; $Ss=0.657$) ile 3-5 saat arası zaman harcayanlar arasında olduğu ($\bar{x}=2.775$; $Ss=0.662$) ve 3-5 saat arası zaman zaman harcayanların lehine olduğu görülmektedir. Bu farka ilişkin eta kare etki büyüklüğü incelendiğinde düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu görülmektedir ($p<0.05$; $F=2.913$; $\eta^2=0.021$). Fen ve matematik öğretmen adaylarının sosyal medya kaygısı düzeylerinin, sosyal medyada harcadıkları süreye göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Paylaşılan içerik açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=2.905$; $p=0.035$; $\eta^2=0.020$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre bu fark, 3 saatten az süre harcayan ($\bar{X}=2,202$) katılımcılar ile 3-5 saat arası harcayanlar ($\bar{X}=2.472$) arasında anlamlıdır. Sosyal medyada daha fazla zaman harcayan öğretmen adayları içerik paylaşımı konusunda daha fazla kaygı duyduğu söylenebilir. Ancak etki büyüklüğünün ($\eta^2=0.020$) düşük düzeyde ve bu değer sınırlı düzeyde olduğu unutulmamalıdır. Gizlilik ($p=0.079$), etkileşim ($p=0.267$) ve özdeğerlendirme ($p=0.059$) alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu bulgular, sosyal medyada geçirilen sürenin bu kaygı boyutları üzerinde belirgin ve anlamlı bir etkisi olmadığını

göstermektedir. Ancak, genel olarak sosyal medya kaygısı puanlarında gruplar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F=2.913$; $p=0.034$; $\eta^2=0.021$). Yapılan karşılaştırmalar, 3 saatten az süre geçiren bireylerin ($\bar{X}=2.570$), 3-5 saat arası süre geçirenlere ($\bar{X}=2.775$) göre daha düşük düzeyde sosyal medya kaygısı yaşadığını göstermektedir. Bu bulgu, günlük sosyal medya kullanım süresi arttıkça genel olarak sosyal medya kaygısının da artış eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sosyal medya kaygı puanlarının aile gelir düzeyine göre analiz sonuçları Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4. 8. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

	Aile gelir düzeyi (₺/ay)	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
Paylaşılan İçerik Kaygısı	0-15.000	46	2.515	0.946	1.018	0.407
	15.001-30.000	115	2.412	0.805		
	30.001-45.000	79	2.271	0.796		
	45.001-60.000	80	2.344	0.786		
	60.001-75.000	49	2.189	0.773		
	75.001-90.000	52	2.365	0.903		
Gizlilik Kaygısı	0-15.000	46	3.573	0.884	0.884	0.492
	15.001-30.000	115	3.634	0.921		
	30.001-45.000	79	3.721	0.880		
	45.001-60.000	80	3.620	0.954		
	60.001-75.000	49	3.595	0.891		
	75.001-90.000	52	3.392	0.826		
Etkileşim Kaygısı	0-15.000	46	2.420	0.866	1.162	0.327
	15.001-30.000	115	2.392	0.871		
	30.001-45.000	79	2.354	0.755		
	45.001-60.000	80	2.464	0.879		
	60.001-75.000	49	2.173	0.767		
	75.001-90.000	52	2.208	0.830		
Özdeğerlendirme Kaygısı	0-15.000	46	2.565	0.931	0.168	0.974
	15.001-30.000	115	2.466	0.990		
	30.001-45.000	79	2.485	0.828		
	45.001-60.000	80	2.445	0.846		
	60.001-75.000	49	2.544	0.949		
	75.001-90.000	52	2.448	0.885		
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	0-15.000	46	2.747	0.743	0.616	0.688
	15.001-30.000	115	2.705	0.693		
	30.001-45.000	79	2.670	0.631		
	45.001-60.000	80	2.697	0.683		
	60.001-75.000	49	2.570	0.649		
	75.001-90.000	52	2.576	0.667		

Tablo 4.8’de sosyal medya kaygı puanlarının aile gelir düzeyine göre analiz sonuçları verilmiştir. Kullanmış olduğumuz ölçeğimizin faktörlerinde paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik kaygısı, etkileşim kaygısı, öz değerlendirme kaygısı ve sosyal medya kaygısı olmak üzere anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0.05$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 46’sı aile gelir düzeyinin 0-15.000 TL aralığında olduğunu belirtmiştir. En fazla işaretlenmiş şık ise 15.001-30.000 aralığında olup 115 kişi

tarafından işaretlenmiştir. Sosyal medya kaygı puanlarının internet kullanıma ilişkin zaman dilimlerine göre analzi sonuçları tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4. 9. Sosyal Medya Kaygı Puanlarının İnternet Kullanımına İlişkin Zaman Dilimlerine Göre Analiz Sonuçları

	İnternet kullanımına ilişkin zaman dilimi	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	η^2	Fark
Paylaşılan İçerik Kaygısı	08:01-16:00 (a)	21	2.244	0.710	0.260	0.772	-	-
	16:01-00:00 (b)	363	2.363	0.824				
	00:01-08:00 (c)	37	2.308	0.911				
Gizlilik Kaygısı	08:01-16:00 (a)	21	3.647	0.712	3.981	0.019*	0.019	b-c
	16:01-00:00 (b)	363	3.645	0.877				
	00:01-08:00 (c)	37	3.210	1.125				
Etkileşim Kaygısı	08:01-16:00 (a)	21	2.206	0.728	2.099	0.124	-	-
	16:01-00:00 (b)	363	2.386	0.846				
	00:01-08:00 (c)	37	2.117	0.758				
Özdeğerlendirme Kaygısı	08:01-16:00 (a)	21	2.412	0.822	0.803	0.449	-	-
	16:01-00:00 (b)	363	2.505	0.910				
	00:01-08:00 (c)	37	2.315	0.916				
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	08:01-16:00 (a)	21	2.591	0.539	2.027	0.133	-	-
	16:01-00:00 (b)	363	2.695	0.673				
	00:01-08:00 (c)	37	2.469	0.752				

*p<0.05 anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.9’u inceleyecek olursak, öğretmen adaylarının sosyal medya kaygı düzeylerinin, interneti hangi zaman diliminde kullanmalarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Paylaşılan içerik (F=0.260; p=0.772), etkileşim kaygısı (F=2.099; p=0.124), özdeğerlendirme (F=0.803; p=0.449) alt boyutları ve genel olarak sosyal medya kaygısı (F=2.027; p=0.133) değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Bu bulgular, bireylerin interneti hangi saat aralığında kullandıklarının bu kaygı türleri üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ancak, gizlilik kaygısı alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (F=3.981; p=0.019; $\eta^2=0.019$). Post-hoc testlerinden Tukey analiz sonuna göre bu fark, gece yarısından sonra internet kullanan katılımcılar (00:01-08:00) ile akşam saatlerinde (16:01-00:00) internet kullananlar arasında anlamlıdır. 00:01-08:00 saatleri arasında internet kullanan katılımcılar ($\bar{X}=3.210$; Ss=1.125), gizlilik konusunda daha düşük kaygı bildirmiştir. Etki büyüklüğünün küçük düzeyde olduğu görülmektedir ($\eta^2=0.019$). Bu durumda oluşan farklılığa yönelik post-hoc testi kuralları dâhilinde bakılacak olursa, internet kullanımına ilişkin zaman dilimlerinin sosyal kaygı puanını etkilediğinden bahsedebiliriz. Öğretmen adaylarının internet kullanım zaman diliminin en fazla 16:01-00:00 saatleri arasında olduğu da tablo 4.9’da görülmektedir ($\bar{x}=3.645$; Ss=0.877). Diğer

kaygı düzeylerinde $p > 0.05$ ilişkisi gözlemlendiği için anlamlı bir fark oluşmamaktadır. Sosyal medya kaygısı alt faktörleri ile sosyal medya araçları arasındaki korelasyon analiz sonuçları tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4. 10. Sosyal Medya Kaygısı Alt Faktörleri ile Sosyal Medya Araçları Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

		Facebook	Twitter	LinkedIn	Instagram	Foursquare	Google+
Paylaşılan İçerik Kaygısı	r	0.139*	0.015	-0.055	0.099*	0.097*	-0.039
Gizlilik Kaygısı	r	-0.021	-0.009	-0.027	0.140*	-0.019	0.013
Etkileşim Kaygısı	r	0.040	-0.019	-0.082	0.052	-0.017	-0.100*
Özdeğerlendirme Kaygısı	r	0.117*	-0.011	-0.066	0.093	0.001	-0.040
Sosyal Medya Kaygısı (Genel)	r	0.087	-0.006	-0.073	0.121*	0.028	-0.055

* $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere; korelasyon analiz sonuçları, öğretmen adaylarının sosyal medya kaygısı alt boyutları ile çeşitli sosyal medya platformlarını kullanma durumları arasındaki korelasyonu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, paylaşılan içerik kaygısı ile facebook ($r=0.139$; $p < 0.05$), instagram ($r=0.099$; $p < 0.05$) ve foursquare ($r=0.097$; $p < 0.05$) kullanımı arasında pozitif yönde, anlamlı ancak düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur. Bu durum, bu platformları kullanan bireylerin, sosyal medya içeriklerini paylaştıkları daha fazla kaygı duyabileceğini göstermektedir. Gizlilik kaygısı değişkeni yalnızca instagram kullanımıyla anlamlı ilişki göstermiştir ($r=0.140$; $p < 0.05$). Bu sonuç, instagram kullanıcılarının gizlilik konusundaki duyarlılığının göreceli olarak daha yüksek olabileceğine işaret etmektedir. Etkileşim kaygısı ise yalnızca google+ kullanımıyla negatif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir ($r=-0.100$; $p < 0.05$). Bu bulgu, google+ kullanan bireylerin sosyal medya etkileşimlerine dair daha az kaygı yaşadığını ortaya koyabilir. Özdeğerlendirme kaygısı ile facebook kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0.117$; $p < 0.05$). Bu, bireylerin facebook’ta başkalarıyla kendilerini kıyaslamaya ve kendi paylaşımlarını değerlendirmeye yönelik daha fazla kaygı yaşadığını düşündürülebilir. Genel olarak sosyal medya kaygısı yalnızca instagram kullanımıyla pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki göstermektedir ($r=0.121$; $p < 0.05$). Bu bulgu, görsel ağırlıklı ve etkileşimi yüksek bir platform olan instagram’ın genel kaygı düzeyini artırabileceğini göstermektedir. Tablo 4.11’de öğretmen adaylarının sosyal medya kaygısı alt faktörleri arasındaki korelasyon analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. 11. Sosyal Medya Kaygısı Alt Faktörleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

		1	2	3	4	5
Paylaşılan İçerik Kaygısı (1)	r	1	0.379*	0.645*	0.660*	0.881*
Gizlilik Kaygısı (2)	r		1	0.348*	0.299*	0.651*
Etkileşim Kaygısı (3)	r			1	0.533*	0.828*
Özdeğerlendirme Kaygısı (4)	r				1	0.743*
Sosyal Medya Kaygısı (Genel) (5)	r					1

*p<0.05 anlamlılık düzeyinde.

Sosyal medya kaygısı alt faktörleri arasındaki korelasyon ilişkisi incelendiğinde; tabloda görülen değerlerin p değerinden büyük olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarında hesaplanan puanların p değerinden küçük çıkması durumunda anlamlılık görülmektedir. İncelediğimiz tablo 4.11’de p değerleri anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Fakat faktörler arasında bulunan değerler doğrultusunda paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik kaygısı, etkileşim kaygısı ve öz değerlendirme kaygısı arasında korelasyonel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Tabloda gördüğümüz değerlerin hepsi birbiri ile anlamlı bir fark oluşturmaktadır.

4.2. İnternet Bağımlılığı Düzeyine Yönelik Bulgular

Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı düzeylerine ait elde edilen bulgular Tablo 4.12 ile 4.21 aralığında verilmiştir.

Tablo 4. 12. İnternet Bağımlılığına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	%	$\bar{x}$	Ss	Min.	Max.	
Normal Grup	Kız	142	33.74	21.140	6.536	1.00	30.00
	Erkek	48	11.40	19.604	6.961	1.00	29.00
	Toplam	190	45.14	20.752	6.661	1.00	30.00
Hafif Düzeyde İnternet Bağımlısı	Kız	132	31.37	68.363	5.228	31.00	49.00
	Erkek	45	10.69	39.933	5.622	31.00	49.00
	Toplam	177	42.06	38.762	5.358	31.00	49.00
Orta Düzeyde İnternet Bağımlısı	Kız	38	9.01	57.105	6.092	50.00	77.00
	Erkek	16	3.79	57.500	8.532	50.00	76.00
	Toplam	54	12.80	57.222	6.823	50.00	77.00

Tablo 4.12’de internet bağımlılığının ilişkisel betimsel analiz sonuçlarına bakacak olursak; öğretmen adaylarının internet bağımlılığı düzeyleri cinsiyete göre sınıflandırılmış ve her grup için betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Normal grupta yer alan 190 öğretmen adayının %33.74’si kız (f=142), %11.40’ı erkektir (f=48). Bu gruptaki kızların internet bağımlılığı puan ortalaması 21.140 (Ss=6.536), erkeklerin ise 19,604 (Ss=6.961) olarak bulunmuştur. Bu bulgular, normal grupta internet kullanımına sahip kız öğretmen adayı puanlarının erkeklere kıyasla biraz daha yüksek olduğunu

göstermektedir. Hafif düzeyde internet bağımlılığı grubunda toplam 177 aday yer almakta olup bunların %31.37'si kız (f=132), %10.69'u erkektir (f=45). Kızların bu gruptaki ortalama puanı 38.363 (Ss=5.228), erkeklerin ise 39.933 (Ss=5.622) olarak hesaplanmıştır. Hafif düzeyde internet bağımlısı gruptaki erkeklerin bağımlılık puanlarının kızlara göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Orta düzeyde internet bağımlılığı grubunda toplam 54 öğretmen adayı bulunmaktadır; bunların %9.01'i kız (f=38), %3.79'u erkektir (f=16). Bu grupta kızların internet bağımlılığı puan ortalaması 57.105 (Ss=6.092), erkeklerin ise 57.500 (Ss=8.532) olarak belirlenmiştir. Bu düzeyde kız ve erkek adayların puan ortalamaları birbirine oldukça yakın olmakla birlikte, erkeklerde standart sapmanın daha yüksek olması dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, bağımlılık düzeyi arttıkça internet bağımlılığı puanlarının da yükseldiği; her düzeyde hem kız hem erkek adayların yer aldığı; ancak her düzeyde kız oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, erkek öğretmen adaylarının hafif ve orta düzeyde bağımlılık ortalamalarının kızlara göre biraz daha yüksek olduğu da dikkat çekmektedir. İnternet bağımlılığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçları tablo 4.13'de verilmiştir.

Tablo 4. 13. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	df	t	p
Normal Grup	Kız	142	21.140	6.536	188	1.385	0.168
	Erkek	48	19.604	6.961			
Hafif Düzeyde İnternet Bağımlısı	Kız	132	38.363	5.228	175	-1.756	0.090
	Erkek	45	39.933	5.622			
Orta Düzeyde İnternet Bağımlısı	Kız	38	57.105	6.092	52	-0.192	0.848
	Erkek	16	57.500	8.532			

Tablo 4.13'te internet bağımlılığı puanlarının cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçlarını inceleyecek olursak; öğretmen adaylarının internet bağımlılığı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testleriyle incelenmiştir. Normal internet kullanım düzeyine sahip öğretmen adayları incelendiğinde, kızların internet bağımlılığı puan ortalaması 21.140 (Ss=6.536), erkeklerin ise 19.604 (Ss=6.961) olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda kız öğretmen adaylarının ortalama toplam puanlarına erkek öğretmen adaylarına göre yüksek olmasına rağmen bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=1.385$; $p=0.168>0.05$). Hafif düzeyde internet bağımlılığı gösteren grupta ise kızların ortalaması 38.363 (Ss=5.228), erkeklerin ortalaması 39.933 (Ss=5.622) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen $t=-1.756$ değeri sonucuna göre cinsiyetler arasındaki fark istatistiksel olarak

anlamli değildir; ancak anlamlılık sınırına yakın bir düzeyde olduğu görülmüştür. Orta düzeyde internet bağımlılığına sahip öğretmen adaylarında kızların puan ortalaması 57.105 (Ss=6.092), erkeklerin ise 57.500 (Ss=8.532) olduğu fakat bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0.192$; $p=0.848>0.05$). Tüm düzeyler açısından değerlendirildiğinde, internet bağımlılığı puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmadığı, ancak hafif düzey grubunda erkek öğretmen adayı puanlarının kızlara kıyasla biraz daha yüksek olduğu ve bu farkın sınırda anlamlılık taşıyabileceği söylenebilir. İnternet bağımlılığı puanlarının bölüm değişkenine göre analiz sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4. 14. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

	Bölüm	N	$\bar{x}$	Ss	Df	t	p	Cohen d
Normal Grup	Fen Bilgisi Öğretmenliği	63	20.317	6.561				
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	127	20.968	6.725	188	-0.633	0.527	-
Hafif Düzeyde İnternet Bağımlısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	48	39.395	5.413				
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	129	38.527	5.340	175	0.959	0.339	-
Orta Düzeyde İnternet Bağımlısı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	18	60.222	8.993				
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	36	55.722	4.925	52	2.383	0.021*	0.688

* $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.14 inceleyecek olursak: öğretmen adaylarının internet bağımlılığı puanlarının öğrenim gördükleri bölüme göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Normal grupta internet kullanan öğretmen adayları arasında Fen Bilgisi Öğretmenliği programında öğrenim görenlerin puan ortalaması 20.317 (Ss=6.561), İlköğretim Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin ise 20.968 (Ss=6.725) olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının ortalama puanları arasında ilköğretim matematik öğretmenliği lehine fark olmasına rağmen bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t=-0.633$, $p=0.527>0.05$). Hafif düzeyde internet bağımlılığına sahip grupta Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinin puan ortalaması 39.395 (Ss=5.413), İlköğretim Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin ise 38.527 (Ss=5.340) olarak hesaplanmıştır. Bu grupta da t testi analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($t=0.959$; $p=0.339>0.05$). Buna karşın, orta düzeyde internet bağımlılığı gösteren öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinin puan ortalaması 60.222 (Ss=8.993) iken, İlköğretim Matematik Öğretmenliği

öğrencilerinin ortalaması 55.722 (Ss=4.925) olarak bulunmuştur. Bu düzeyde bölümlerine göre öğretmen adaylarının ortalama puanları arasında fen bilgisi öğretmenliği öğrencileri lehine bir farkın olduğu ve bu farkın istatistiki olarak 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=2.383$, $p=0.021<0.05$). Ayrıca, Cohen's d etki büyüklüğü 0.688 olarak hesaplanmış ve bu değer orta düzeyde bir etkiyi göstermektedir. Bu sonuçlar, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının bölümüne göre farklılaşma eğiliminin ortaya çıktığını göstermektedir. Özellikle orta düzeyde bağımlılık gösteren fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Tablo 4.15'te İnternet bağımlılığı puanlarının sınıf düzeyine göre analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 15.İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
İnternet Bağımlılığı (Genel)	1.Sınıf	32	29.281	17.111	2.039	0.108
	2.Sınıf	136	31.985	13.025		
	3.Sınıf	129	35.155	15.986		
	4.Sınıf	124	32.838	11.438		

Tablo 4.15'te öğretmen adaylarının internet bağımlılığı puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Birinci sınıf öğretmen adaylarının puan ortalaması 29.281 (Ss=17.111), ikinci sınıf öğretmen adaylarının 31.985 (Ss=13.025), üçüncü sınıf öğretmen adaylarının 35.155 (Ss=15.986) ve dördüncü sınıf öğretmen adaylarının ise 32.838 (Ss=11.438) olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında matematiksel olarak gözle görülür farklılıklar olsa da bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($F=2.039$; $p=0.108>0.05$). Bu sonuç, öğretmen adaylarının internet bağımlılığı düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir biçimde değişmediğini göstermektedir. Sonuç olarak internet bağımlılığı puanlarının sınıf düzeyine göre analiz sonuçlarına bakacak olduğumuzda; Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan 1, 2, 3 ve 4. Sınıf düzeyi öğretmen adaylarının internet bağımlılığı puanlarında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Sınıf düzeyleri arasında internet bağımlılığı skoru İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarında daha yüksek olduğu görülmektedir. İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan birinci sınıf öğretmen

adaylarının aleyhine bir skor görülmektedir. İnternet bağımlılığı puanlarının sosyal medyada harcanan zamana göre analiz sonuçları Tablo 4.16’da gösterilmektedir.

Tablo 4. 16. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Sosyal Medyada Harcanan Zamana Göre Analiz Sonuçları

	Sosyal medyada harcanan zaman (günde)	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	η^2	Fark
İnternet Bağımlılığı (Genel)	3 saatten az (a)	131	25.488	12.491				a-b
	3-5 saat (b)	193	34.404	12.771	39.493	0.000	0.098	a-c
	5 saatten fazla (c)	97	40.360	13.439				b-c

* $p < .05$ anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere, internet bağımlılığı puanlarının sosyal medyada harcanan zaman göre analiz sonuçları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 131 birey sosyal medyada harcadığı zamanın 3 saatten az olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan 193 öğretmen adayı sosyal medyada harcadığı zamanı 3-5 saat aralığında olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan 97 öğretmen adayı ise sosyal medyada harcadığı zamanın 5 saatten fazla olduğunu belirtmiştir. Verilen tablo doğrultusunda analiz sonuçlarına bakacak olursak; internet bağımlılığının sosyal medyada harcanan zamanla ilişkisinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p < .05$). Bu bağlamda gruplar arasında oluşan farkın anlamlı olabilmesi durumunda eta-kare (η^2) etki büyüklüğü 0.098 olarak hesaplanmakta ve tabloda yer verilmektedir. Tablo 4.17’de katılımcıların internet bağımlılığı puanlarının anne çalışma durumuna göre analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. 17. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Analiz Sonuçları

	Anne çalışma durumu	N	$\bar{x}$	Ss	Df	t	p
İnternet Bağımlılığı (Genel)	Çalışıyor	83	32.795	14.208	419	-0.151	0.880
	Çalışmıyor	338	33.053	13.931			

Tablo 4.17’ye bakacak olursak; annenin çalışma durumu ile (çalışıyor-çalışmıyor) internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p > .05$). İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının annelerinin çalışma durumları incelendiğinde, çalışmıyor şıkkı lehine istatistiksel bir hesaplama ortaya çıktığı söylenmektedir İnternet bağımlılığı puanlarının aile gelir düzeyine göre analiz sonuçları Tablo 4.18’de gösterilmektedir.

Tablo 4. 18. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

	Aile gelir düzeyi (₺/ay)	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
İnternet Bağımlılığı (Genel)	0-15.000	46	29.913	12.678	1.596	0.160
	15.001-30.000	115	33.017	12.993		
	30.001-45.000	79	31.886	15.368		
	45.001-60.000	80	32.025	14.951		
	60.001-75.000	49	36.122	13.564		
75.001-90.000	52	35.961	13.306			

Tablo 4.18 incelenme durumunda; öğretmen adaylarının aile gelir düzeylerinin internet bağımlılığı ile bağdaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Şıklar arasında öğretmen adaylarının en fazla tercih ettiği aralık 15.001-30.000 olarak belirtilmiştir. Fakat ortalama ve standart sapma istatistikleri açısından orta düzeydedir ($\bar{x}=33.017$, $Ss=12.993$). İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının aile gelir düzeyleri bakımından en yüksek skora sahip şık 60.001-75000 TL olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmen adayları en düşük skor olarak 0-15000 TL aralığını seçmiş oldukları görülmektedir. İnternet bağımlılığı puanlarının akıllı telefon kullanım süresine göre analiz sonuçları tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4. 19. İnternet Bağımlılığı Puanlarının Akıllı Telefon Kullanım Süresine Göre Analiz Sonuçları

	Akıllı telefon kullanma süresi (günde)	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	η^2	Fark
İnternet	3 saatten az (a)	64	23.234	14.539	36.409	0.000*	0.089	a-b
Bağımlılığı	3-5 saat (b)	138	30.058	11.662				a-c
(Genel)	5 saatten fazla (c)	219	37.712	13.177				b-c

* $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde.

Tablo 4.19’da öğretmen adaylarının akıllı telefon kullanma süreleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlası yani 219 katılımcı akıllı telefon kullanma süresinin günde 5 saatten fazla olduğunu belirtmiştir ($\bar{x}=37.712$, $Ss=13.177$). Öğretmen adaylarında akıllı telefon kullanım süresiyle internet bağımlılığının birbiri üzerindeki etkinin anlamlı çıkması sonucu eta-kare (η^2) etki büyüklüğü 0.089 olarak hesaplanmış ve tabloda gösterilmiştir. İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının en az işaretlediği şık olan, günde 3 saatten az akıllı telefon kullanıyorum şikkının istatistiksel olarak aleyhine bir sonuç ortaya çıktığı da görülmektedir ($\bar{x}=23.234$, $Ss=14.539$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarını ortalama kesimi ise günde 3 ile 5 saat arasında internet kullandığını

belirttiği gözlemlenmiştir ($\bar{x}$ =30.058, S_s =11.662). İnternet bağımlılık puanlarının internet kullanımı zaman dilimlerine göre analiz sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4. 20. İnternet Bağımlılık Puanlarının İnternet Kullanımı Zaman Dilimlerine Göre Analiz Sonuçları

	İnternet kullanımına ilişkin zaman dilimi	N	$\bar{x}$	S_s	F	p
İnternet	08:01-16:00	21	29.952	14.413		
Bağımlılığı	16:01-00:00	363	33.000	13.850	0.791	0.454
(Genel)	00:01-08:00	37	34.756	14.965		

Tablo 4.20 incelendiğinde öğretmen adaylarının internet kullanımına ilişkin zaman dilimleri gösterilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu yani 363’ü interneti saat 16:01-00:00 saatleri arasında kullanmaktadır. Öğretmen adaylarının interneti kullandıkları zaman dilimi ile internet bağımlılıkları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan katılımcı öğretmen adayları, 00:01-08:00 saat diliminin ortalaması ve standart sapması doğrultusunda diğer saat dilimleri lehine bir istatistiğe sahip olduğu görülmektedir ($\bar{x}$ =33.000, S_s =14.965). Çalışmaya katılım sağlayan öğretmen adaylarının internet kullanım puanlarının internet kullanım zaman dilimlerine göre analiz sonuçları tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4. 21. İnternet Bağımlılık Puanları ile Sosyal Medya Araçları Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

	Facebook	Twitter	LinkedIn	Instagram	Foursquare	Google+
Normal Grup	r 0.081	0.071	0.105	0.292*	0.121	0.117
Hafif Düzeyde İnternet Bağımlısı	r -0.066	-0.020	-0.017	-0.097	-0.039	0.020
Orta Düzeyde İnternet Bağımlısı	r -0.099	0.011	-0.229	0.240	-0.055	-0.112
İnternet Bağımlılığı (Genel)	r 0.075	0.165*	0.001	0.211*	0.095	0.003

* $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde.

4.21 incelendiğinde internet bağımlılık düzeyleri ile sosyal medya araçları arasında genek olarak korelasyonel ilişkilerin görülmesine rağmen bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Ancak bağımlılık düzeyi normal olan grup ile instagram arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde İnternet bağımlılığı ölçme aracı genelinde instagram ve X uygulaması ile pozitif yönde düşük düzeyde korelasyonel ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar incelendiğinde instagram uygulamasının bağımlılık ile ilişkili olduğu söylenebilir. İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği

bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının internet bağımlılık puanları ile sosyal medya araçları arasındaki korelasyonel ilişki doğrultusunda genel olarak sosyal medya platformları arasında ilişki görülmemektedir. Normal grup faktörü incelendiğinde, Instagram sosyal medya platformunun anlamlı bir skora sahip olduğu görülmektedir. Hafif düzeyde internet bağımlısı ve orta düzeyde internet bağımlısı faktörlerinde Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, Foursquare ve Google+ sosyal medya platformlarında herhangi bir anlamlı bir ilişkinin ortaya çıkmadığı görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanımındaki sosyal kaygı düzeylerinin bağımsız değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal medyayla ilgili kaygılarda cinsiyete bağlı farklılıkların özellikle gizlilik ve kişisel güvenlik konularında belirginleştiğini ortaya koyarak, mevcut literatürdeki çeşitli bulgularla benzer amaçlar güdüldüğünü göstermektedir. Çuhadar (2012), internetin zararları, sosyal konfor ve internetin aşırı kullanımı alanlarında erkek ve kız öğretmen adaylarının sorunlu internet kullanımı puanları arasında belirgin farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bulgular, cinsiyet, sosyal medya kullanım süresi, bölümler arası farklılıklar ve gelir düzeyi gibi değişkenlerin, öğretmen adaylarının çevrimiçi davranışları üzerinde farklı düzeylerde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, internet bağımlılığı ve sosyal medya kaygısının, öğretmen adaylarının dijital yaşam biçimleriyle yakından ilişkili olduğu, ancak bu ilişkinin çoğu zaman dolaylı bir nitelik taşıdığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının internete karşı genel puanlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Uygulamış olduğumuz “Young İnternet Bağımlılık Ölçeği” ve “Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği” ilaveten demografik değişkenlere yönelik durumlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Çalışma bulgularında elde edilen veriler doğrultusunda değişkenler açısından literatürde yapılmış olan diğer araştırmalarla ilişkilendirilerek incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının sosyal medya kaygısı betimsel analiz sonuçlarına bakıldığında; paylaşılan içerik kaygısı, etkileşim kaygısı ve özdeğerlendirme kaygısı alt faktörlerinde nadiren düzeyinde kaygı yaşadıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının genel sosyal medya kaygısı alt faktöründe ise ara sıra düzeyinde kaygı yaşadıkları görülmüştür. “Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı” ölçeğinin alt faktörlerine ilişkin betimsel analiz sonuçlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının genellikle gizlilik kaygısı yaşadığı görülmektedir. Paylaşılan içerik, etkileşim ve öz değerlendirme kaygısı alt faktörlerini, öğretmen adayları nadiren yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum

öğretmen adaylarının sosyal medya ya da internet platformlarında özel bilgilerin korunması ve mahremiyet konularında diğer faktörlere göre daha yüksek düzeyde kaygı yaşandığını göstermektedir. Kaygas ve ark. (2023) sosyal medya platformlarını daha çok kullanan bireylerin sosyal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir ve sosyal medya bağımlılığı yüksek düzeyde olan bireylerin akademik olarak daha başarısız olduğunu tespit etmişlerdir. Cengiz ve ark. (2021) ise farklı olarak sosyal medya kullanımı ile öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin ve öğretmen adaylarının sosyal medya platformlarını bağımlılık haline dönüştürmeden kullanabildiklerini tespit etmişlerdir. Sosyal medya platformlarının, öğretmen adaylarında olumsuz yönde ya da bağımlılık yapıcı düzeyde bir durum oluşturmadığını belirtmişlerdir. Arslan ve Bardakçı (2021) üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık ve sosyal kaygı düzeylerini incelemişler ve istatistiksel açıdan herhangi bir kaygı durumu tespit edememişlerdir. Aktan (2018) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencileri üzerinde sosyal medya kullanıcılarının sosyal kaygı seviyelerini araştırmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, katılımcılar özellikle paylaşılan içerik kaygısı, gizlilik endişesi ve öz değerlendirme kaygısı konularında belirgin bir kaygı içinde olduklarını göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin sosyal medya ortamlarında kendilerini nasıl tanıttıkları ve kişisel verilerinin ne kadar görünür olduğuna dair oldukça duyarlı olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca, etkileşim kaygısı konusunda daha düşük seviyede bir kaygı bildirilmesi, öğrencilerin çevrimiçi iletişim sırasında daha güvende ve rahat hissettiklerine işaret edecektir. Bu durum, sosyal medyada kendini gösterme kaygısının etkileşim kaygısından daha fazla baskın olduğunu ve sosyal medya kullanımının bireylerde seçici bir kaygı profili yaratabileceğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, sosyal medya platformlarının bireylere hem iletişimi kolaylaştırırken hem de öz değerlendirmeyi olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Yeniçeri ve Kenan (2025) öğretmen adaylarının yapay zekâ programlarına karşı kaygı sorunlarını ele alan bir araştırma yapmışlardır. Araştırma betimsel analiz sonucunda yapay zekâ programlarında tecrübesi olan öğretmen adaylarının, tecrübeli olmayanlara göre daha düşük kaygı düzeylerine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Yeterli internet tecrübesine sahip olmayan kişiler, bu araçların nasıl çalıştığını ve nasıl kullanılacağını anlamakta zorlandıkları için belirsizlik hissi yaşayabilirler. Bu belirsizlik, bireylerin kontrol duygusunun zayıflamasına ve internete karşı güvensizlik hissetmelerine yol açar. Ayrıca, sınırlı bir şekilde internet ile etkileşimde bulunmak, insanların bu sistemlere yabancılaşmasına

neden olarak kaygıyı daha da artırabilir. Bu nedenle, deneyim eksikliği, teknolojik ortamlara uyum sağlamayı zorlaştırarak kaygıyı artıran önemli bir faktördür.

Cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarındaki internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerini ne denli etkilediğine bakıldığında; önceki çalışmalardan bazıları, kız sosyal medya kullanıcılarının, erkek öğretmen adaylarına kıyasla kişisel bilgilerin kötüye kullanımı ve çevrimiçi ortamda ifşa olma riskleri konusunda daha fazla endişe duyma eğiliminde olduğunu göstermiştir (Tifferet, 2019). Öncelikle cinsiyet değişkeninin internet bağımlılığıyla yakın bir etkileşim içerisinde olduğu belirlenmiştir. İnternet bağımlılığı tanısı konan katılımcılara bakıldığında erkek katılımcıların kız katılımcılara kıyasla daha fazla bağımlı olduğu görülmektedir (Wu, Lee, Cheng ve Chang 2015). Çuhadar'ın (2012) yapmış olduğu çalışmada erkek öğretmen adaylarının her boyut için ortalama puanları, kız öğretmen adaylarının ortalama puanlarından önemli ölçüde daha yüksektir. Bu sonuçların, sorunlu internet kullanım seviyeleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran başka çalışmalarla ve Wu ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik göstermekte olduğunu belirtmiştir. Demirer ve ark. (2013) yapmış oldukları çalışmada diğer bahsettiğimiz çalışmalar ve bu çalışmada olduğu gibi erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre internet bağımlılık puanlarının daha yüksek düzeyde olduğunu yönünde benzer sonuçlar tespit edilmiştir. Ağırtaş ve Güler (2020), yapmış oldukları çalışmada cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Bağımlılık düzeyinde artış görüldükçe internet bağımlılığı düzeylerinin de puanlarında artış olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının kızlara göre internet erişiminin daha kolay oluşunun ve bağımlılık eğilimlerinin daha yüksek oluşu sebebiyle daha fazla internet bağımlılığına sebep olduğu söylenebilir.

Sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı olgusunda ise cinsiyet değişkenine göre belirli farklılıklar olduğu söylenebilir. Özellikle gizlilik ve kişisel güvenlikle ilgili alanlarda kız öğretmen adaylarının erkeklere göre daha yüksek düzeyde kaygı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sonuç, mevcut literatürde yer alan bulgularla paralellik göstermektedir. Ağırtaş ve Güler (2020), araştırmalarında kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre gizlilik kaygısı alt faktöründe daha yüksek puanlara sahip olduklarını belirtmişlerdir. İnternet platformlarında kız öğretmen adayları sosyal medya kullanıcılarını tehdit eden, unsurlar bulunmaktadır. Örneğin; kişisel bilgilerin paylaşılması, internet ya da sosyal medya platformları üzerinden taciz, özel alanların ihlal edilmesi gibi durumlar olabilir. Bu unsurlar sebebiyle kız kullanıcıların sosyal medya ve internet platformlarında daha dikkatli davranmaları doğal bir yaklaşım olarak kabul edilebilir. Bu tarz sorunlar

haricinde, sosyal kaygı problemi yaşayan kişilerin çevresindeki kişiler tarafından uğradığı zorbalık ile daha büyük olumsuz durumlar yaşayabilirler (Kiper, 2016). Sosyal medya platformları son zamanlarda bu mahremiyetin daha sık korunabilmesi ve bireylerde gizlilik kaygısını azaltmak adına uygulamaların gizlilik özelliklerinin gelişimini artırmaktadır (Tifferet, 2019). Olguların bu tarz gelişebileceği ihtimaline karşılık elde edilen bulgular doğrultusunda kız öğretmen adaylarının sosyal kaygı alt faktörlerinin nedeni etkide bulunduğu tartışılabilir. Vanucci ve ark. (2017) yürüttükleri çalışmalarında, kaygı bozukluklarında hem bireylerin hem de toplumun üzerinde baskı oluşturduğunu ve bu sebepten ötürü öğretmen adayları üzerinde oluşabilecek kaygı problemlerine neden olan etmenlerin anlaşılması ve müdahale edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Genel sosyal medya kaygısı açısından kızların biraz daha yüksek ortalamalara sahip olmalarına rağmen, içerik paylaşımı, etkileşim ve öz değerlendirme kaygılarında anlamlı cinsiyet farklarının bulunmaması, farkın istatistiksel olarak sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu veri cinsiyetin sosyal medya kaygısını etkileyen faktörlerden yalnızca biri olduğunu ve kişilik özellikleri, dijital okuryazarlık düzeyi, önceki çevrimiçi deneyimler gibi değişkenlerin eşit veya daha güçlü etkilere sahip olabileceğini göstermektedir (Przepiorka ve Blachnio, 2016). Çam ve İşbulan (2012) öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmayı sosyal medya araçlarından biri olan facebook üzerinden değerlendirmeye almışlar ve erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre bağımlılık seviyelerinin daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Sonuç olarak kızların sosyal medya ve internet platformlarında daha temkinli davranış sergilemelerine karşın gene de cinsiyet ayrımına bağlı farklı görüşlerin giderek hafiflemekte olduğunu söyleyebiliriz. Üzerdi ve Başduvar (2017) Araştırmalarında elde ettikleri bulgular doğrultusunda, öğretmen adaylarının endişe seviyeleri konusunda cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Önemli bir fark bulunmamasına rağmen, kız öğrencilerin endişe seviyelerinin erkeklerden biraz daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Aktan (2018) yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların cinsiyetlerine göre sosyal kaygı düzeylerinde belirli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle kız katılımcıların, erkek katılımcılara kıyasla sosyal medya ortamlarında daha yüksek düzeyde sosyal kaygı sergiledikleri belirtmiştir. Bu elde edilen bilgiye göre, literatürde kız bireylerin sosyal değerlendirmelere karşı daha duyarlı olduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölüm veya sınıf düzeyine göre sosyal kaygılarında anlamlı bir farklılık tespit

edilmemiştir. Devamında sosyal kaygının cinsiyetten bağımsız olarak akademik alan veya sınıf düzeyiyle doğrudan ilişkilendirilemeyeceğini düşünmektedir.

İnternet bağımlılığı ile internet kullanımı, sosyal medya kullanım süreleri ile ilişkilidir. Öğretmen adaylarının sosyal medyada ve internet platformlarında geçirdikleri süre arttıkça internet bağımlılığı puanlarının da anlamlı şekilde yükseldiği saptanmıştır. Özellikle günde beş saatten fazla sosyal medya kullanan bireylerin bağımlılık düzeyleri, üç saatten az kullananlara göre belirgin biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal medyada harcanan zaman değişkeni de internette geçirilen süre ile benzer sonuçlar göstermektedir. Sosyal medyada harcanan zaman arttıkça öğretmen adaylarının sosyal kaygı puanlarında da artış olduğu görülmektedir. İnternet bağımlılığı olan bireylerde haftalık kullanım süresinin ortalama 39 saat olduğunu (Young, 1998), bir başka çalışma ise bağımlılık durumunda olan bir bireyin haftalık 20 ile 25 saat arası kullanımının yeterli olacağını belirtmişlerdir (Chou ve Hsiao, 2000). Bulgularda haftalık değil de günlük kullanım süreleri araştırılmış ve çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 193'ü günlük 3-5 saat aralığında sosyal medya kullandıklarını belirtmişlerdir. Öztürk ve Özmen (2011) fen bilimleri, sınıf, psikolojik danışma ve rehberlik ve okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanan çalışmada ise internet kullanım sürelerini günde 10 saatten fazla ve günde 10 saatten az kullananlar olarak iki seçenekte incelemişlerdir. Araştırmalarında internet bağımlılığı ile günlük internet kullanım süresi arasında anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak internet kullanım süresinin internet bağımlılığına yol açtığı söylenebilir. Araştırmacıların yaptığı çalışma ile yapılan bu çalışma internet kullanım süresinin internet bağımlılığı ile anlamlı bir fark oluşturması sonucu benzerlik göstermektedir. Odacı ve Kalkan (2010) yapmış oldukları araştırmanın sonuçları, interneti günde 5 saatten fazla kullanan kişilerin, interneti günde 1-5 saat veya 1 saatten daha az kullananlara göre belirgin şekilde daha fazla internet bağımlılığı sergilediklerini göstermektedir. İnternet bağımlılığı konusunda ölçüt olarak haftalık ya da günlük internet kullanım süresinin büyük önem arz ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar internet kullanım sürecinin aşırıya kaçması durumunda psikolojik sıkıntıları tetikleyebileceğini de dile getirmişlerdir. Yapılan bu çalışmada, internet bağımlısı öğretmen adaylarının daha yüksek düzeyde sosyal kaygı problemi yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda internet kullanım süresiyle internet bağımlılığının doğru orantılı artışıyla Odacı ve Kalkan'ın (2010) çalışmasının örtüşmekte olduğu söylenilebilir. Liu (2015) katılımcıların günde en az dört saat veya dört saat üzeri internet kullanımlarının geçirilen sürenin kontrol dışına çıkması durumunda olumsuz etkiler ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

Araştırmanın önemli bulgularından biri de öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümler arasında internet bağımlılığı düzeylerinin farklılık göstermesidir. Bulgulara göre, normal ve hafif bağımlılık düzeylerinde anlamlı farklar bulunmazken, orta düzey bağımlılık grubunda bölümler arasında istatistiksel farklar tespit edilmiştir. Özellikle fen bilgisi öğretmenliği programında öğrenim gören adayların, ilköğretim matematik öğretmenliği öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek bağımlılık puanlarına sahip olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığı puanı arttıkça bölüm değişkenine kıyasla farklılık gösterdiği görülmektedir. Öztürk ve Özmen, (2011) fen bilgisi, sınıf, psikolojik danışma ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinden fen bilimleri bölümünün daha yüksek düzeyde internet bağımlılığı gösterdiğini tespit etmişlerdir. Çalışma fen bilgisi öğretmenlerinin diğer bölümde öğrenim gören öğretmenlere göre daha fazla bağımlı oldukları araştırmamızın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Yıldırım ve ark., (2011) yapmış oldukları çalışmada, eğitim fakültesinde bulunan tüm öğretmenlik programlarında, birinci ve dördüncü sınıfta eğitim gören öğretmen adaylarıyla çalışmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adaylarının sosyal kaygı seviyeleri, eğitim aldıkları bölüm veya program türlerine göre belirgin bir farklılık göstermemektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının dört yıl süren lisans eğitimi sırasında sosyal kaygı düzeylerinin düştüğü gözlemlenmiştir.

Tüm sınıf düzeylerinde uygulanmış olan anket bulguları sonucunda sosyal kaygı alt faktörlerinin sınıf düzeyi değişkeninde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Fakat sınıf düzeylerine bakıldığında 3. Sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sosyal kaygı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Filiz ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada ise farklı olarak, öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri sınıf düzeylerine göre anlamlı biçimde farklılık göstermekte olduğunu tespit etmişlerdir. Bu farklılığın özellikle birinci sınıf ile üçüncü sınıf ve birinci sınıf ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında ortaya çıktığını belirlemişlerdir. Ağırtaş ve Güler (2020), yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturduğunu tespit etmişler ve birinci sınıf öğrencilerinin 3. ve 4. sınıflara oranla daha yüksek kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç öğrenim hayatına yeni başlayan öğretmen adaylarının alışlagelmiş dışında bir eğitim kurumuna alışma süreciyle alakalı olabilir. Baş ve Diktaş (2020) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılıklarını sınıf düzeyi değişkeni açısından incelemiştir. Bulgular doğrultusunda birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının iki ve üçüncü sınıfta öğrenim

görmekte olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde bağımlılık puanlarına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Ağırtaş ve Güler (2020) Sosyal kaygı ölçeğinin alt boyutlarından biri olan "paylaşılan içerik kaygısı" da sınıf düzeyine bağlı olarak önemli bir farklılık göstermektedir. Paylaşılan içerik kaygısı seviyesinin sınıf değişkenine bağlı olarak değiştiği belirlenmiştir. Çam ve İşbulan (2012) sosyal medya araçlarından biri olan öğretmen adaylarının facebook kullanımına ilişkin sınıf düzeyleri karşılaştırması yapmış ve dördüncü sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının ikinci ve birinci sınıfta öğrenim görenlere göre daha fazla bağımlılık yaşadığını tespit etmişleridir. Ürerd ve Başduvar (2017) araştırmalarında, öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü sınıf düzeyi ile kaygı düzeyleri arasında önemli farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durumun, özellikle alt sınıflarda eğitim gören öğretmen adaylarının akademik bilgi birikimi ve hazır bulunuşluklarının daha az olmasından kaynaklanmakta olduğunu belirlemişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerinin sınıf süreciyle ilgili en yüksek kaygıyı yaşadığı, üçüncü sınıf öğrencilerinin ise daha düşük kaygı seviyelerine sahip olduğunu tespit etmişlerdir. En az kaygıyı taşıyan grup ise birinci sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, gelir düzeyinin internet bağımlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı bir fark oluşturmamasıdır. Farklı gelir gruplarına sahip öğretmen adayları arasında bağımlılık puanları açısından anlamlı fark tespit edilmemiştir. Ortalama puanlarda küçük değişkenlikler görülse de genel eğilim internet bağımlılığının sosyoekonomik tabakalarda büyük ölçüde benzer dağılım gösterdiğini ortaya koymuştur. Kuss ve ark., (2013), yapmış oldukları çalışmada internet kullanımının ekonomik sebeplerden daha çok kişiliğe ve psikolojik değişikliğe bağlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Baş ve Diktaş 2020 yılında sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne yönelik sosyal medya bağımlılık düzeylerini değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmacılar aylık ekonomik gelir düzeyi değişkeninin sosyal medya bağımlılığıyla anlamlı bir fark oluşturmadığını tespit etmişlerdir. Ulaşıkları sonuç bu çalışmadaki elde edilen bulgular dâhilinde anlamlı bir fark oluşturmaması sonucu örtüşmektedir. Günüş ve Kayri (2014) ergenlerde internet bağımlılığını sosyoekonomik şartlara göre değerlendirilmesi üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Sosyoekonomik durumu iyi olan ve kötü olan iki öğrenci grubu oluşturmuşlardır. Çalışmada verilerin analiz edilmesi sonucu sosyoekonomik durumu iyi olan öğrencilerin kötü olanlara göre internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek puanlara sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Fariz ve Bulut (2019) elde ettikleri veriler doğrultusunda, lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı belirtilerinin ortaya

çıkmasında aile gelir düzeyinin önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Özellikle düşük ya da yüksek gelir seviyesine sahip ailelerden gelen öğrencilerin, orta seviyedeki öğrencilere kıyasla daha fazla internet bağımlılığı belirtileri gösterdiği görülmektedir. Fakat bu belirtilerin sadece ailelerin gelir düzeyine bağlı olduğunu söylemek yanlış olabilir. Bu durum, internet bağımlılığında gelir düzeyinin tek başına belirleyici bir unsur olamayacağını düşündürmektedir. Çağlar ve ark. (2012) üniversite öğrencilerine sosyal kaygılarının aile gelir düzeyine göre farklılık olup olmadığını incelemişlerdir. Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeylerine göre bakıldığında “sosyal kaçınma” ve “kritize edilme” alt faktörlerinde anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Öğrencilerin sosyal kaygıları gelir seviyesi yüksek olan ve orta düzeyde olan ailelerde, gelir seviyeleri düşük olanlara göre daha fazla kaygı duyduklarını tespit etmişlerdir. Öztürk ve Özmen (2011) internet bağımlılığı belirtileri gösteren öğrencilerin, evde bilgisayar imkânları olmasa bile internete ulaşılabildiklerini ve sonucunda internet kullanabildiklerini öne sürmüştür.

Öğretmen adaylarının sosyal medya kaygısı ile sosyal medya araçları arasındaki ilişki incelenmiştir. Analizler sonucunda paylaşılan içerik kaygısı alt faktörü facebook, instagram ve foursquare uygulamalarında anlamlı istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür, fakat bu ilişkinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Genel olarak öğretmen adayları tarafından daha sık tercih edilen instagram uygulamasının gizlilik kaygısı alt faktörüyle anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Lup ve ark. (2015) araştırmalarında instagram uygulamasının bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini incelemişlerdir. Instagram sosyal medya aracı ile depresif semptomlar arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Instagram sosyal medya aracını kullanan bireylerde depresyon veya kaygı benzeri durumlarında artış gözlememişlerdir. (Tifferet 2019) sosyal medya kullanıcılarının gizlilik konusunda endişeye sahip olduklarını ve kullanıcıların yüksek düzeyde kaygı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Sosyal medya platformları üzerinden paylaşılan içerikler, bireylerin özel hayatla ilgili paylaşımlar yaparken gizlilik kaygısı yaşamalarına sebep olmaktadır.

Çalışmada özdeğerlendirme kaygısı ile facebook sosyal medya aracı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu bireylerin değerlendirilme ya da karşılaştırılma korkusu olabileceğini düşündürebilir. Vanucci ve ark. (2017) sosyal medya kullanımının stres, endişe ve kaygı benzeri problemlerle yol açtığını tespit etmişlerdir. Ayrıca facebook sosyal medya aracının kaygı problemleriyle ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Öğretmen adaylarının genel sosyal medya kaygılarına

bakıldığında yalnızca instagram uygulaması ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmen adaylarının akıllı telefon kullanım süreleri, internet bağımlılıklarıyla anlamlı bir fark oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir kısmı günde 3-5 saat aralığında akıllı telefon kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarında akıllı telefon kullanım süresi arttıkça internet bağımlılık düzeyleri de artış göstermiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarında az bir kesim günde 1-3 saat arasında telefon kullandıklarını belirtmişlerdir. Akyürek 2020 yılında araştırma yapmış ve günlük akıllı telefon kullanım süreleri ile bağımlılık seviyeleri arasında önemli farklılıklar tespit etmiştir. Günde 1-3 saat telefon kullanan öğrenciler, günde 1 saatten az kullananlara göre daha yüksek bağımlılığa sahiptir. Benzer şekilde, günde 3-5 saat akıllı telefon kullanan öğrencilerin bağımlılık seviyeleri, hem 1 saatten az kullananlar hem de 1-3 saat kullananlardan daha yüksektir. Bunun yanı sıra, günde 5 saatten fazla akıllı telefon kullanan öğrencilerin bağımlılık seviyeleri, günde 1 saatten az ve 1-3 saat kullanan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Engin ve Genç 2020 yılında yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının günde ortalama 255 dakika akıllı telefon kullanım süreleri olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmacılar öğretmen adaylarının hali hazırda devam eden bir eğitim sürecinin olduğunu, hayati ihtiyaçlara da vakit ayrıldığında bu sürenin aşırı kullanıma girdiğini de ifade etmişlerdir. Çalışmalarında bu kadar fazla internet kullanımının akademik sorumluluklarını yerine getirmede olumsuz sonuçlara yol açacağını belirtmişlerdir. Cengiz ve ark. (2021) akıllı telefon kullanım süresinin bilgisayar veya internet kullanım süre ortalamasından daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Akıllı telefon kullanım süresinin daha fazla olmasının sebebinin ise; telefon üzerinden sosyal medya platformlarına sürekli erişim sağlanabilmesinden kaynaklanabileceğini savunmuşlardır.

5.2. Öneriler

Öğretmen adaylarının özellikle gizlilik konusunda diğer alt boyutlara kıyasla daha yüksek düzeyde kaygı yaşadığı görülmektedir. Bu nedenle üniversitelerde sosyal medya mahremiyeti, kişisel veri güvenliği, dijital ayak izi ve içerik paylaşımında risk yönetimi gibi konuları içeren eğitimler düzenlenmelidir. Araştırmada internet kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğretmen adaylarının günlük çevrimiçi sürelerini sağlıklı düzeyde tutabilmeleri için zaman yönetimi, dijital bağımlılık

belirtileri ve dijital detoks uygulamaları konusunda bilgilendirilmeleri önerilmektedir. Çalışma, öğretmen adaylarının önemli bir bölümünün günde 3–5 saat telefon kullandığını göstermiştir. Telefon kullanımına yönelik bilinçlendirme çalışmaları, sosyal medya kullanım sınırları belirleme eğitimleri ve ders içi/ders dışı teknoloji kullanım yönergeleri oluşturulmalıdır. Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarının daha yüksek olması, bölüme özgü ihtiyaçların belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Her bölümün dijital ihtiyaçları ve risk düzeyi göz önünde bulundurularak, bağımlılığı önlemeye yönelik modüler eğitim içerikleri hazırlanmalıdır. Her ne kadar sınıf düzeyi değişkeni anlamlı bir fark oluşturmamış olsa da 3. sınıf öğrencilerinde sosyal kaygının nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversiteler, özellikle öğretmenlik uygulaması gibi yoğun dönemlerde öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerini takip etmeli ve gerekli psikolojik danışmanlık hizmetlerini sunmalıdır. Instagram'ın gizlilik kaygısı ile anlamlı ilişki göstermesi, öğrencilerin özellikle bu platformda daha fazla yönlendirmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Farklı platformlara yönelik risk odaklı bilgilendirme (ör. Instagram'da gizlilik ayarları, Facebook'ta içerik yönetimi, konum paylaşımı riskleri) sağlanmalıdır. Bağımlılık düzeylerinde gelir düzeyi açısından anlamlı fark bulunmaması, dijital bağımlılık riskinin tüm sosyoekonomik gruplarda benzer olduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının bağımlılığı önleyici uygulamaları, belirli gruplarla sınırlı kalmamalı; tüm öğrencileri kapsamalıdır.

Araştırma bulgularında elde edilen veriler doğrultusunda öğretmen adaylarının internet kullanımı ya da sosyal medya kullanımında internet bağımlılığı ve sosyal kaygı sorunlarıyla karşılaşmamaları adına bazı konular bu başlık adı altında incelenecektir. Öğretmen adaylarının yani geleceğin öğretmenlerinin kendilerini gerçekleştirmiş birer birey olmaları açısından ve gelecek nesle daha donanımlı bireyler olarak hitap edebilmeleri gerekmektedir. Gelecekteki araştırmalarda, farklı üniversitelerdeki öğretmen adayları veya farklı meslek gruplarının karşılaştırıldığı çok merkezli çalışmalar yürütülmelidir. Böylelikle internet bağımlılığı ve sosyal medya kaygısının kültürel, bölgesel ve sosyoekonomik boyutları daha geniş bir çerçevede incelenebilir. Demirer, Bozoğlan ve Şahin (2013), kendi çalışmalarından yola çıkarak, çalışmanın daha geniş bir evrenle yapılması durumunda bulguların genelleştirilebilme özelliğini sınırlandıracağını söylemişlerdir. Daha fazla kişi sayısı ile çalışılıp araştırmanın bulgular kısmının özelleştirilmesi çalışmayı diğer çalışmalara göre özgün kılacaktır. Öğretmen yetiştiren fakültelerde dijital kullanım kültürünün izlenmesi için dijital davranış izleme ve danışmanlık birimleri oluşturulmalıdır. Bu birimler, öğretmen adaylarının çevrimiçi

etkinliklerinin öğrenmeye, motivasyona ve ruhsal iyi oluşa etkilerini ölçerek erken müdahale stratejileri geliştirebilir (Li, 2020). Politika düzeyinde bir diğer öneri, öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık becerilerini güçlendirmeye yöneliktir. Dijital vatandaşlık, yalnızca bilgiye erişim değil, aynı zamanda etik sorumluluk, dijital haklar ve toplumsal katılım bilincini içerir (Ribble, 2015). Bu nedenle öğretmen yetiştirme süreci, dijital vatandaşlık ilkelerini eğitim etiğiyle bütünleştiren kapsamlı bir çerçeveye yürütülmelidir. Dijital araçların eğitimdeki yerinin giderek artması, öğretmenlerin rolünü yalnızca bilgi aktarıcısından çok, dijital rehber konumuna dönüştürmektedir. Bu dönüşüm sürecinde, öğretmen adaylarının teknoloji bağımlılığı ve sosyal medya kaygısıyla baş etme stratejilerini öğrenmeleri, öğrencilerine dijital dünyada örnek olabilmeleri açısından önemlidir. Gelecekteki araştırmalarda, farklı üniversitelerdeki öğretmen adayları veya farklı meslek gruplarının karşılaştırıldığı çok merkezli çalışmalar yürütülmelidir. Böylelikle internet bağımlılığı ve sosyal medya kaygısının kültürel, bölgesel ve sosyoekonomik boyutları daha geniş bir çerçevede incelenebilir. Ayrıca bu çalışma ağırlıklı olarak nicel verilere dayanmaktadır. Bu nedenle, gelecekte yapılacak karma veya nitel araştırmalar, öğretmen adaylarının dijital ortamlardaki deneyimlerini, duygusal tepkilerini ve öz algılarını daha derinlemesine anlamaya yardımcı olabilir. İnternet bağımlılığı ve sosyal medya kaygısının zaman içindeki değişimini anlamak için boylamsal araştırmaların yapılması da önemlidir. Öğretmen adaylarının dijital davranışlarının mezuniyet sonrası öğretmenlik yaşamında nasıl değiştiği ve mesleki performanslarına nasıl yansıdığı, gelecekteki araştırmalar için önemli bir odak noktası olabilir. Son olarak, gelecekteki çalışmalarda psikolojik değişkenlerin (öz düzenleme, stres toleransı, yalnızlık, benlik saygısı vb.) aracı veya düzenleyici etkilerinin incelenmesi önerilmektedir. Böylece dijital bağımlılığın neden-sonuç ilişkileri daha net biçimde ortaya konulabilir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının internetli dünya ile kurdukları ilişkinin hem bireysel hem de eğitimsel düzeyde çok boyutlu etkiler doğurduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, öğretmen eğitiminin yalnızca pedagojik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmaması gerektiğini, aynı zamanda dijital farkındalık, öz düzenleme ve etik bilinç gibi becerileri kapsamaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının dijital ortamlarda bilinçli, dengeli ve etik bir şekilde varlık göstermeleri hem kendi mesleki gelişimleri hem de yetiştirecekleri öğrenciler açısından yaşamsal bir öneme sahiptir. Eğitim sisteminin geleceği, öğretmenlerin dijital dünyayı nasıl yönettiklerine ve öğrencilerine nasıl model olduklarına doğrudan bağlantılıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, H. (2022). *Bilişsel davranışçı grupta psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı ve psikolojik esnekliklerine etkisi*. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Burdur.
- Aesaert, K., van Braak, J., Van Nijlen, D., & Vanderlinde, R. (2015). Primary school pupils' ICT competences: Extensive model and scale development. *Computers & Education, 81*, 326-344.
- Ağırtaş, A., & Güler, Ç. (2020). Sosyal medya kullanan üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal kaygı durumlarının değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1)*, 76-89.
- Aka, B. T. (2011). *Perceived parenting styles, emotion recognition, and emotion regulation in relation to psychological well-being: Symptoms of depression, obsessive-compulsive disorder, and social anxiety*. Middle East Technical University, Doctoral Thesis, Ankara.
- Akboğa, Ö. F., & Gürkan, U. (2019). Gençlerde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasındaki ilişkinin yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6(6)*, 443-464.
- Akyürek, M. İ. (2020). Lise öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı ve bağımlılığı. *Turkish Journal of Educational Studies, 7(2)*, 42-63.
- AL-Harbi, B. H., Al-Mehsin, S. A., Al-Rababaah, J. K., & Ibrahim, K. A. A. A. (2021). The Predictive Ability of Social Anxiety within Internet Addiction among University Students. *Journal of Education and e-Learning Research, 8(3)*, 290-298.
- Andreassen, C. S., Billieux, J., Griffiths, M. D., Kuss, D. J., Demetrovics, Z., Mazzoni, E., & Pallesen, S. (2016). The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors, 30(2)*, 252-262.
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from

- a large national survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287-293.
- Arca, M. (2002). *Lise öğrencilerinde sanal iletişim araçlarının kullanımı, internet bağımlılığı sıklığı ve kas iskelet sistemi etkilenimi*. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ.
- Awofala, A. O., Akinoso, S. O., & Adebayo, A. (2022). Exploring preservice mathematics and social studies teachers 'internet addiction as connected with gender and grade point average. *Pedacta*, 12(1), 1-6.
- Baş, K. & Diktaş, A. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 193-207.
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Behiye, D. B., & Funda, K. B. (2021). How technology addiction affects social anxiety in adolescent girls? A sample of Turkey's southeast. *Medicine Science*, 10(4), 1110-1116.
- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *American Journal of Psychiatry*, 165(3), 306-307.
- Blöte, A. W., Kint, M. J., Miers, A. C., & Westenberg, P. M. (2009). The relation between public speaking anxiety and social anxiety: A review. *Journal of Anxiety Disorders*, 23(3), 305-313.
- Boelen, P. A., & Reijntjes, A. (2009). Intolerance of uncertainty and social anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 23(1), 130-135.
- Brailovskaia, J., & Margraf, J. (2016). Comparing Facebook users and Facebook non-users: Relationship between personality traits and mental health variables-an exploratory study. *PloS one*, 11(12), e0166999.
- Brand, M., Young, K. S., Laier, C., Wölfling, K., & Potenza, M. N. (2016). Integrating psychological and neurobiological considerations regarding the development and maintenance of specific Internet-use disorders: An Interaction of Person-Affect- Cognition-Execution (I-PACE) model. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 71, 252-266.
- Burnay, J., Billieux, J., Blairy, S., & Larøi, F. (2015). Which psychological factors influence internet addiction? evidence through an integrative model.

Computers in Human Behavior, 43, 28e34.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.

Cengiz, R., Kaya, B., & Sunay, H. (2021). Social media use of university students, social media addictions and academic procrastination examining their behavior. *International Journal of Sport Culture and Science*, 9(3), 327-341.

Chen, L. Y., Hsiao, B., Chern, C. C., & Chen, H. G. (2014). Affective mechanisms linking Internet use to learning performance in high school students: A moderated mediation study. *Computers in Human Behavior*, 35, 431-443.

Cheng, C., Sun, P., & Mak, K. (2015). Internet addiction and psychosocial maladjustment: Avoidant coping and coping inflexibility as psychological mechanisms. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18, 539e546.

Chou, C. & Hsiao, M. C. (2000). Internet addiction. Usage gratification and pleasure experience: the Taiwan college students' case. *Computers & Education*, 35(1), 65-80.

Chou, W. P., Ko, C. H., Kaufman, E. A., Crowell, S. E., Hsiao, R. C., Wang, P. W., ... & Yen, C. F. (2015). Association of stress coping strategies with Internet addiction in college students: The moderating effect of depression. *Comprehensive Psychiatry*, 62, 27-33.

Clark, D. M., & McManus, F. (2002). Information processing in social phobia. *Biological Psychiatry*, 51(1), 92-100.

Cofré, H., González-Weil, C., Vergara, C., Santibáñez, D., Ahumada, G., Furman, M., ... & Pérez, R. (2015). Science teacher education in South America: The case of argentina, colombia and chile. *Journal of Science Teacher Education*, 26(1), 45-63.

Coşar, H. A., & Gedik, H. (2019). Öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 32-65.

Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Ed.). Pearson.

- Çağlar, M., Dinçyürek, S., & Arsan, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygılarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(43), 106-116.
- Çam, E., & Isbulan, O. (2012). A new addiction for teacher candidates: Social networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 11(3), 14-19.
- Çankaya, İ. H., & Tan, Ç. (2010). Effect of cyber bullying on the distrust levels of pre-service teachers: considering internet addiction as a mediating variable. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1634-1640.
- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.
- Çuhadar, C. (2012). Exploration of problematic Internet use and social interaction anxiety among Turkish pre-service teachers. *Computers & Education*, 59(2), 173-181.
- Dell'Osso, B., Altamura, A. C., Allen, A., Marazziti, D. & Hollander, E. (2006). Epidemiologic and clinical updates on impulse control disorders – A critical review. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(8), 464-475.
- Demirer, V., Bozoğlan, B., ve Şahin, I. (2013). Preservice teachers' internet addiction in terms of gender, internet access, loneliness and life satisfaction. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 1(1), 56-63.
- Dryman, M. T., & Heimberg, R. G. (2018). Emotion regulation in social anxiety and depression: A systematic review of expressive suppression and cognitive reappraisal. *Clinical Psychology Review*, 65, 17-42.
- Durkee, T., Carli, V., Floderus, B., Wasserman, C., Sarchiapone, M., Apter, A., ... & Wasserman, D. (2016). Pathological internet use and risk-behaviors among European adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13(3), 294.
- Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., Parzer, P., Wasserman, C., Floderus, B., ... & Wasserman, D. (2012). Prevalence of pathological internet use among

- adolescents in Europe: demographic and social factors. *Addiction*, 107(12), 2210-2222.
- Engin, G., & Genç, S. Z. (2020). Öğretmen adaylarının akıllı telefon ekran kullanım süreleri ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 314-325.
- Essel, H. B., Vlachopoulos, D., Nyadu-Addo, R., Tachie-Menson, A., Baah, P. K., & Owusu-Antwi, C. (2022). The impact of mental health predictors of internet addiction among pre-service teachers in Ghana. *Behavioral Sciences*, 13(1), Article 20.
- Filiz, O., Erol, O., Dönmez, F., & Kurt, A. (2014). BÖTE bölümü öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 3(2), 26-28.
- Furmark, T. (2002). Social phobia: Overview of community surveys. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 105(2), 84-93.
- Geng, J., Han, L., Gao, F., Jou, M., & Huang, C. C. (2018). Internet addiction and procrastination among Chinese young adults: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*, 84, 320-333.
- Goldberg, I. (1996). Internet addiction disorder. *Cyberpsychol. Behavior*, 3(4), 403-412.
- Gong, H., Cao, Q., & Li, M. (2023). Social memory characteristics of non-clinical college students with social anxiety. *Journal of Affective Disorders*, 326, 147-154.
- Gökbulut, B. (2019). The Relationship Between Sense of Belonging and Technology Addiction of High School Student. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 4(7), 281-297.
- Griffiths, M. (1998). Internet addiction: Does it really exist? In J. Gackenbach (Ed.), *Psychology and the Internet: Intrapersonal interpersonal and transpersonal implications*. New York: Academic Press.
- Güme, S. (2022) *İnternet bağımlılığını önlemeye yönelik bir model önerisi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. İstanbul

- Hewa Hassan, D. M. K., & Şevgin, H. (2023). Examine the internet addiction scale of students in Turkey and Iraq comparatively with the multivariate adaptive regression splines (MARS) method. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 34, 3124-3140.
- Karaman, M. K., & Kurtoğlu, M. (2009). Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri. *Akademik Bilişim*, 11(13), 641-650.
- Kaygas, Y., Şam, M., Doğan, Y. B., Ağaoğlu, C. Y., Sonkur, A., & Durmuş, E. E. (2023). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının yordayıcıları olarak sosyal kaygı ve öz yeterlik. *Bağımlılık Dergisi*, 24(4), 461-474.
- Kayış, A. R., Satıcı, S. A., Yılmaz, M. F., Şimşek, D., Ceyhan, E., & Bakioğlu, F. (2016). Big five-personality trait and internet addiction: A meta-analytic review. *Computers in Human Behavior*, 63, 35-40.
- King, A. L. S., Valenca, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R., & Nardi, A.E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- Kiper, C. (2016). Üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve sosyal kaygılarının mükemmelliyetçi tutumlarını yordaması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 127-155.
- Kircaburun, K. (2016). Effects of Gender and Personality Differences on Twitter Addiction among Turkish Undergraduates. *Journal of Education and Practice*, 7(24), 33-42.
- Kircaburun, K., & Griffiths, M. D. (2018). The dark side of internet: Preliminary evidence for the associations of dark personality traits with specific online activities and problematic internet use. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(4), 993-1003.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311.
- Kuss, D. J., Kristensen, A. M., & Lopez-Fernandez, O. (2021). Internet addictions outside of Europe: A systematic literature review. *Computers in Human Behavior*, 115, 106621.

- Kuss, D. J., Van Rooij, A. J., Shorter, G. W., Griffiths, M. D., & van de Mheen, D. (2013). Internet addiction in adolescents: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior, 29*(5), 1987-1996.
- Lai, C. M., Mak, K. K., Watanabe, H., Jeong, J., Kim, D., Bahar, N., ... & Cheng, C. (2015). The mediating role of Internet addiction in depression, social anxiety, and psychosocial well-being among adolescents in six Asian countries: A structural equation modelling approach. *Public Health, 129*(9), 1224-1236.
- Lam, L. T. (2014). Internet gaming addiction, problematic use of the internet, and sleep problems: A systematic review. *Current Psychiatry Reports, 16*, Article, 444.
- Liu, Y. (2015). An exploratory study of pre-service teachers' features related to their online behaviors and problematic internet use in the United States. *Computers in Human Behavior, 44*, 369-376.
- Lozano-Blasco, R., Robres, A. Q., & Sánchez, A. S. (2022). Internet addiction in young adults: A meta-analysis and systematic review. *Computers in Human Behavior, 130*, 107201.
- Lup, K., Trub, L., & Rosenthal, L. (2015). Instagram# instasad?: Exploring associations among instagram use, depressive symptoms, negative social comparison, and strangers followed. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 18*(5), 247-252.
- McCord, B., Rodebaugh, T. L., & Levinson, C. A. (2014). Facebook: Social uses and anxiety. *Computers in Human Behavior, 34*, 23-27.
- McCroskey, J. C., & Richmond, V. P. (1990). Willingness to communicate: A cognitive view. *Journal of Social Behavior and Personality, 5*(2), 19-37.
- Montag, C., Błaszczewicz, K., Lachmann, B., Sariyska, R., Andone, I., Trendafilov, B., & Markowitz, A. (2015). Recorded behavior as a valuable resource for diagnostics in mobile phone addiction: Evidence from psychoinformatics. *Behavioral Sciences, 5*(4), 434-442.
- Montag, C., Zhao, Z., Sindermann, C., Xu, L., Fu, M., Li, J., ... & Becker, B. (2018). Internet communication disorder and the structure of the human brain: Initial insights on WeChat addiction. *Scientific Reports, 8*(1), 2155.

- Muhtarom, T. (2022). How The Impact Of Self Regulation On Fear Of Missing Out (FOMO) and Internet Addiction On Elementary School Pre Service Teacher Students?. *Elementary School: Jurnal Pendidikan dan Pembelajaran ke-SD-an*, 9(2), 100-109.
- Muslu, G. K., & Bolışık, B. (2009). Internet usage among children and young people. *Türk Silahlı Kuvvetleri, Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 8(5), 445-450.
- Odacı, H., & Çelik, Ç. B. (2013). Who are problematic internet users? An investigation of the correlations between problematic internet use and shyness, loneliness, narcissism, aggression and self-perception. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2382-2387.
- Ong, S. H., & Tan, Y. R. (2014). Internet addiction in young people. *Ann Acad Med Singapore*, 43(7), 378-82.
- Ospankulov, Y., Nurgaliyeva, S., Zhumabayeva, A., Zhunusbekova, A., Tolegenuly, N., Kozhamkulova, N., & Zhalel, A. (2023). Examining the relationships between primary school students' participation in sports and technology addictions. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 11(3), 804-819.
- Özdemir, F. (2023). *İnönü üniversitesi öğrencilerinde koronavirüs hastalığı döneminde internet bağımlılığı, depresyon ve anksiyete durumu ile etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi*. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Malatya.
- Öztürk, E., & Kaymak Özmen, S. (2011). An investigation of the problematic internet use of teacher candidates based on personality types, shyness and demographic factors. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(4), 1799-1808.
- Pitcho-Prelorentzos, S., Heckel, C., & Ring, L. (2020). Predictors of social anxiety among online dating users. *Computers in Human Behavior*, 110, 106381.
- Pontes, H. M., Szabo, A., & Griffiths, M. D. (2015). The impact of Internet-based specific activities on the perceptions of Internet addiction, quality of life, and excessive usage: A cross-sectional study. *Addictive Behaviors Reports*, 1, 19–25.
- Potenza, M. N. (2006). Should addictive disorders include non-substance-related

- conditions?. *Addiction*, *101*, 142-151.
- Prizant-Passal, S., Shechner, T., & Aderka, I. M. (2016). Social anxiety and internet use—A meta-analysis: What do we know? What are we missing?. *Computers in Human Behavior*, *62*, 221-229.
- Przepiorka, A., & Blachnio, A. (2016). Time perspective in Internet and Facebook addiction. *Computers in Human Behavior*, *60*, 13-18.
- Purdon, C., Antony, M., Monteiro, S., & Swinson, R. P. (2001). Social anxiety in college students. *Journal of Anxiety Disorders*, *15*(3), 203-215.
- Salehan, M., & Negahban, A. (2013). Social networking on smartphones: When mobile phones become addictive. *Computers in Human Behavior*, *29*(6), 2632–2639.
- Sanchez-Fernandez, M., Borda-Mas, M., & Mora-Merchan, J. (2023). Problematic internet use by university students and associated predictive factors: A systematic review. *Computers in Human Behavior*, *139*, 107532.
- Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS Drugs*, *22*, 353-365.
- Sigerson, L., Li, A. Y. L., Cheung, M. W. L., Luk, J. W., & Cheng, C. (2017). Psychometric properties of the Chinese internet gaming disorder scale. *Addictive Behaviors*, *74*, 20- 26.
- Spence, S. H., & Rapee, R. M. (2016). The etiology of social anxiety disorder: An evidence-based model. *Behaviour Research and Therapy*, *86*, 50-67.
- Stavropoulos, V., Alexandraki, K., & Motti-Stefanidi, F. (2013). Recognizing Internet addiction: Prevalence and relationship to academic achievement in adolescents enrolled in urban and rural Greek high schools. *Journal of Adolescence*, *36*, 565–576.
- Şan, İ., Karsak, H. G. O., Bonk, C. J., & Karadeniz, D. (2025). A stitch in time saves nine: Predicting internet addiction levels of preservice teachers. *Psychiatric Quarterly*, 1-23.
- Taşkesen Çapar T. (2023). *Obsesif kompulsif belirtiler veya sosyal kaygı belirtileri sergileyen üniversite öğrencilerinde kişilerarası duygu düzenlemenin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.

- Tifferet, S. (2019). Gender differences in privacy tendencies on social network sites: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, *93*, 1-12.
- Tozkoparan, B. & Yilmaz, H. (2018). The Effects of Preservice Teachers' Internet Addiction and Attitude Towards Learning on Cyberloafing Behaviors. *In Proceedings of E-Learn: World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education* (pp. 912-921). Las Vegas, NV, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved December 31, 2025 from <https://www.learntechlib.org/primary/p/185050/>.
- Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L., Shih, C. C., Chen, K. C. & Yang, Y. C. (2009). The risk factors of Internet addiction – A survey of university freshmen. *Psychiatry Research*, *167*(3), 294-299.
- Tsekova, V., Lenton-Brym, A. P., Rogojanski, J., Hood, H. K., Vorstenbosch, V., McCabe, R. E., & Antony, M. M. (2021). Psychometric properties of the ryerson social anxiety scales in individuals with social anxiety disorder. *Anxiety, Stress, & Coping*, *34*(5), 559-570.
- Twenge, J. M., & Farley, E. (2021). Not all screen time is created equal: associations with mental health vary by activity and gender. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *56*(2), 207-217.
- Ustinavičienė, R., Škėmienė, L., Lukšienė, D., Radišauskas, R., Kalinienė, G., & Vasilavičius, P. (2016). Problematic computer game use as expression of Internet addiction and its association with self-rated health in the Lithuanian adolescent population. *Medicina*, *52*(3), 199-204.
- Vannucci, A., Flannery, K. M., & Ohannessian, C. M. (2017). Social media use and anxiety in emerging adults. *Journal of Affective Disorders*, *207*, 163-166.
- Widyanto, L., & Griffiths, M. (2006). 'Internet addiction': A critical review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, *4*, 31-51.
- World Health Organization. (2015). *Public health implications of excessive use of the internet, computers, smartphones and similar electronic devices: Meeting report, Main Meeting Hall, Foundation for Promotion of Cancer Research, National Cancer Research Centre, Tokyo, Japan, 27-29 August 2014*. World Health Organization.

- Wu, C. Y., Lee, M. B., Liao, S. C., & Chang, L. R. (2015). Risk factors of internet addiction among internet users: An online questionnaire survey. *PloS one*, *10*(10), e0137506.
- Yellowlees, P. M., & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction?. *Computers in Human Behavior*, *23*(3), 1447-1453.
- Yıldırım, T., Çırak, Y., & Konan, N. (2011). Öğretmen adaylarında sosyal kaygı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *12*(1), 85-100.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*, *1*, 237–244.
- Young, K. S., & Rodgers, R. C. (1998, April). Internet addiction: Personality traits associated with its development. In *69th annual meeting of the Eastern Psychological Association* (pp. 40-50).
- Yücens, B., & Üzer, A. (2018). The relationship between internet addiction, social anxiety, impulsivity, self-esteem, and depression in a sample of Turkish undergraduate medical students. *Psychiatry Research*, *267*, 313-3.

EKLER

EK-1 Sosyal medya kullanıcıları için sosyal kaygı ölçeği

Değerli Katılımcılar,

Bu çalışmanın temel amacı, öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek doğrultusunda veri toplamaktır. Anket katılıminız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette kimliğinizi belli edecek herhangi bir bilgi yazmanız istenmemektedir. Cevaplarınız yalnızca araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Tüm soruları içtenlikle ve eksiksiz yanıtlamanız araştırma sonuçları açısından çok önemlidir.

Yardımlarınız ve işbirliğiniz için teşekkür ederim.

Aşağıdaki kişisel içerikli soruları lütfen cevaplayınız.

- 1- Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
- 2- Yaşınız: .....
- 3- Bölüm: Fen Bilgisi Öğretmenliği İlköğretim Matematik Öğretmenliği
- 4- Sınıf düzeyiniz:
 1 2 3 4
- 5- Aşağıdaki sosyal medya araçlarını ne sıklıkla kullanırsınız?

#	Sosyal Medya Araçları	Hiç	Nadiren	Ara sıra	Genellikle	Her zaman
1.	Facebook	1	2	3	4	5
2.	Twitter	1	2	3	4	5
3.	LinkedIn	1	2	3	4	5
4.	Instagram	1	2	3	4	5
5.	Foursquare	1	2	3	4	5
6.	Google Plus (Google +)	1	2	3	4	5

- 6- Günde , sosyal medyada ortalama ne kadar zaman harcıyorsunuz?
 1saatten az 1-3 saat 3-5 saat 5-7 saat 7 saatten fazla
- 7- Not ortalamanız? (4 üzerinden)
.....
- 8- Anne; Çalışıyor: Çalışmıyor:
- 9- Ailenin gelir düzeyi;
 0-15.000 15.001-30.000 30.001-45.000
 45.001-60.000 60.001-75.000 75.001-90.000
- 10- Akıllı telefonu günde kaç saat kullanıyorsunuz?
 1saatten az 1-3 saat 3-5 saat 5-7 saat 7 saatten fazla
- 11- İnterneti daha çok hangi zaman diliminde kullanıyorsunuz?
 08:00-16:00 16:00-00:00 00:00-08:00
- 12- İnterneti daha çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?
.....

Sosyal medyada ...	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Genellikle	Her zaman
1. ... insanların benimle ilgili olumsuz düşüncülerinden endişe duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. ... başkalarıyla kendimle ilgili konuşmak zorunda kalırsam kendimi gergin hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. ... benim iznim olmadan kişisel alanıma erişim sağlanması durumu beni endişelendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. ... insanların beklentilerini karşılayamamaktan endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. ... yeni arkadaşlıklar kurarken tedirginlik duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. ... kişisel bilgilerimin paylaşılma ihtimali beni kaygılandırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. ... insanlara olumsuz izlenim bırakmaktan kaygı duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. ... yeni tanıştığım kişilerle konuşurken endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. ... arkadaşlarımdan benim kişisel bilgilerimi tanımadığımı kişilerle paylaşmaları beni tedirgin eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. ... zayıf yönlerimin başkaları tarafından bilinmesinden endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. ... başkalarıyla ilk kez tanıştığımda gerilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. ... paylaştığım içeriği arkadaşlarımdan başkalarının önünde yargılamasından endişe duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. ... yakın arkadaşlarımdan davranışlarımı onaylamamalarından korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. ... çok iyi tanımadığım insanlarla konuşurken gergin hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. ... paylaştığım içerikten hoşlanmadıklarını arkadaşlarımdan herkesin önünde açıkça gösterirlerse bundan rahatsızlık duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. ... paylaştıklarımın dolayı insanlara karşı gülünç duruma düşeceğimden endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. ... insanlarla etkileşime girmekten korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. ... davranışlarımdan başkaları tarafından onaylanmamasından endişe duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. ... kişisel bilgilerimin başkaları tarafından ele geçirilebileceği ihtimali beni kaygılandırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. ... paylaştıklarımın başkaları tarafından beğenilmemesinden endişe duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. ... sosyal medya şirketlerinin/yöneticilerinin özel yaşantıma yönelik gizlilik ilkelerini nasıl ele aldığı konusunda kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. ... insanların davranışlarımı tuhaf bulmalarından kaygılanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-2 Young internet bağımlılığı ölçeği

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen şıkkı işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Çoğunlukla	Çok Sık	Devamlı
1. Ne sıklıkta planladığınızdan daha fazla sürede internette kalıyorsunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
6. Ne sıklıkla okula devamınız internette dolaylı olumsuz etkilenir?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internette girersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kinci konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçar?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
15. Internette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
17. Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
18. Internette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çokmuş, aksi veya sınırlı hissedip, internete girince rahatlırsınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

EK-3 Etik kurul izni

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE
KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	İbrahim Berk GÖKTEKİN		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	24.10.2024		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	“Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	Fen Edebiyat Fakültesi Toplantı Salonu	26.12.2024	14:30
Karar No	Karar Tarihi	26.12.2024	
	Karar No	2024/03/01	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	
	( ) Ret	( ) Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

İbrahim Berk GÖKTEKİN'e ait “Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı araştırmanın, bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirme sonucunda kabulüne *oy birliğiyle karar verildi.*

Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Faruk SELÇUK

EK-4 Kırıkkale Üniversitesi araştırma izni

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-20988496-302.08.01-307107
Konu : Araştırma İzni (İbrahim Berk
GÖKTEKİN)

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 10.01.2025 tarihli ve E- 76250085-302.08.01-306793 sayılı yazımız.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı/Fen Bilgisi Eğitimi 221047008 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi İbrahim Berk GÖKTEKİN'in, "*Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi*" konulu tez çalışması kapsamında, Fakültemiz Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü ve Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Programında öğrenim gören öğrencilerimize anket yapma talebi Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Erman YÜKSELTÜRK
Dekan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BS4KTFEJEU* Pin Kodu : 64592

Belge Takip Adresi : <http://dogrulama.kku.edu.tr/envision/sorgula/belge-dogrulama.aspx?>

Adres: Merkez Yerleşke 71450 Yahşihan/Kırıkkale

Telefon: 3183572488 Faks: 3183572487

e-Posta: egitimfak@kku.edu.tr Web: www.kku.edu.tr

Kep Adresi: kirikkaleuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatma DENİZ

Uyvan: Veri Hazırlama ve Kontrol

İşletmeni

Tel No: 357 4242-1370

Ek-5 Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi araştırma izni

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-15559425-302.08-00000715582
Konu : Araştırma İzni (İbrahim Berk GÖKTEKİN)

13.01.2025

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 03.01.2025 tarihli ve E-51062476-302.08-00000712533 sayılı yazı.

İlgi yazı ile Enstitünüz Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı/Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı 221047008 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim Berk GÖKTEKİN'in "*Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi*" isimli tez çalışmasına kaynak teşkil etmesi için ekte yer alan veri toplama aracını 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar döneminde Fakültemiz Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dallarının farklı sınıf düzeylerinde (1-2-3-4) öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarından veri toplama talebi, Bölüm Başkanlığımızın da olumlu görüşleri doğrultusunda, etik kurul izni ve gönüllülük esasına göre olması koşuluyla, Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Refik BALAY
Dekan V.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:68CC83F1-AB95-48F4-B528-B8D3608C6003 Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/kaeu-ebys>
Adres:Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Faks No: 386 280 46 77
e-Posta: kaeuiletisim@ahievran.edu.tr İnternet Adresi: www.ahievran.edu.tr
Kep Adresi:ahievranuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin: Elif AKKUŞ
Unvan: Bilgisayar İşletmeni
2805104

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	İbrahim Berk GÖKTEKİN
Uyruğu	T.C.
Orcid Numarası	0009-0007-7805-4745

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi Fakültesi
Bölümü	Fen Bilgisi öğretmenliği
Mezuniyet Yılı	2021
Yüksek Lisans	
Üniversite	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Enstitü Adı	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi
Programı	Fen Bilgisi Eğitimi
Mezuniyet Tarihi	2025

Bilimsel Yayınlar
<p>Göktekin, İ. B. & Kartal, T. (2025). Examining the social anxiety of pre-service teachers who are social media users in terms of multiple variables: A cross-sectional survey study. <i>ASES V. International Van Scientific Research Congress</i>, August 08-10, 2025, VAN, TÜRKİYE.</p> <p>Göktekin, İ. B. & Kartal, T. (2025). Investigating the internet addiction levels of preservice science and mathematics teachers. <i>ASES V. International Van Scientific Research Congress</i>, August 08-10, 2025, VAN, TÜRKİYE.</p>